

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

A sátor keserves Királyi szavak: valósága!

Elmult évek viszonylagos nyugalomban, amikor elkövetkezett a sátrak ünnepe, szép metaforákban emlékeztünk meg a sátrak ünnepéről, amely örök szimbóluma a zsidóságnak. Sajnos, a szép képekből csunya, keserves valóság lett. Régen azt irták a zsidó újságok ilyenkor, hogy a márványpalotákban lakó zsidóknak is eszmélni kell arra, hogy nekünk zsidóknak minden csak sátorjelleggel bír. Hiába építünk mi akárhol és akárhol, betonnal vagy kővel, jön egy pillanat, amikor a zsidók által épített beton olyan málékony lesz, mint a habarcs és a tizenhatmilliónyi zsidóság minden műve: ahhoz a nyolcnapos sátorhoz hasonlít, amelyet udvarokon állítanak fel és kívül-belől széllel-bélelt szegény kis sátor — a zsidó építés örök szomorú szimbóluma.

Egy évvel ezelőtt a bécsi Graben zsidói azt hitték, hogy a sátor csak kis vidéki városkák zsidóinak „rögeszmeje” és három hónappal ezelőtt a gablonci, vagy iglauri gyáros úgy vélte, hogy az angol jelszó, a „my house my castle” az én házam az én váram, rája is érvényes. De jött Chamberlain és kutyafuttában „elintézte” Hitlerrel, hogy a szudéta vidék huszezernyi zsidójának háza vagyona, existenciája is a kutyáké lett, a horogkereszt lerombolja mindazt, amit zsidó szorgalom és kitartás évszázadok alatt felépített.

A sátor — sajnos — nem szimbólum többé, hanem keserves valóság. Milliányi zsidónak „örök” lakhelye lett a sátor és a rajkai hajó menekültjei épen úgy tudnak majd erről mesélni, mint a többi burgenlandi szerencsétlenjei és a dachau internálótábor nyomorultjai is tudják, hogy — mi a sátor?

De tul minden gáluti nyomoruságon és szenvedésen, ami legretentőbb és valóban a szomorúság legintenzívebb érzetét ébresztheti bennünk, az a huszonegy halott, amelyet arab huligánoknak köszönhetni, akik éjnek idején, mint pusztai hiénák rohanták meg az alvó Tiberiást, a bibliai Tverje városát és vértürdőt rendeztek a szerencsétlen zsidók között. Ott kellett volna legyen a Downing Street 10. számú ura és az angol kabinet felelősei, hogy végignézték volna, hogyan ölnék meg vad pusztai beduinok huszonegy élő-pihető szegény zsidó életet, közöttük hat apró, ártatlan gyermeket. Amikor ezt halljuk és olvassuk a Kippur napján is elkövetett palesztinai merényleteket, akkor be kell valljuk, hogy Hitler valóban jóízűen nevet, amikor az angol hajóhadról és a brit hadseregről hall. Egy világerő, amely évek óta annyit nem bírt megszervezni, hogy legalább annyi közbiztonság le-

gyen Tiberiás városában és a többi palesztinai városban, hogyha éjnek idején száz bandita rabolni és ölni akar, akkor a városban legyen annyi rendőr-csendőr és katona, hogy ezt megakadályozza. Nincsen a világnak seholsem olyan elhagyatott ázsiai vagy afrikai országa, hol ez megtörténhetne. Megirtuk már sokszor és most ismétéljük, ha Kenyában a négerék egy fehér telepet megtámadnának, ott irmagja nem maradna a gyilkosoknak. Vagy akármelyik brit gyarmaton. De Alexandriában ott vesztegel harminchárom szürkére festett hadihajó a brit lobogó alatt és a „Douglas” hadihajó is ott horgonyoz Haifában, hat gyermeket azonban nem tud megvédeni a brit fegyveres erő, akiket ágyaikkal hurcol ki a vérszomjas tenavad, hogy elnyisszantsa hegyetlenül nyakát, mint sivitó csirkékét. A Waad Leumi hűségáviratokat küld a londoni gyarmatügyi államtitkárnak, amelyben „életünket és vérünket” áldozni kész a brit birodalomért és

„A román népnek rengeteg jótulajdonsága, erénye és lehetősége van, melyet soha sem használt fel s melyet csak az iljuság ellenállhatatlan lendülete hozhat napvilágra és állíthat egyszer s mindenkorra a Haza szolgálatába“.

közben nem kér annyit, hogy adjon biztonságot a rablók ellen.

Ez a „tiberiási-sátor” a legkeservesebb az összesek között. A többi mind gáluti tengés-lengés, de ez a mi Palesztinánk rémregénye, amelynek tragédiáját a mi tévova politikánk is előidézi az angol flegma mellett. Fognak vajjon Chamberlain-Mussolini és Daladier a földközi tengeri hajón történő találkozáskor valami jobbat adni a zsidóknak, — mint Tiberiás hat zsidó gyermekhalottját?

Ülünk a sátorban és didergünk. Nem, mert künn ősz van és a dér csipi már a leveleket, hanem mert szívünkben is ősz van és didergés s vajjon mikor és hol fog kisütni a zsidóság napja?...

Lemondott Benes köztársasági elnök

Prága. — Szerda délután hat órakor Sirovy csehszlovákiai miniszterelnök rádión keresztül bejelentette Benes Eduard köztársasági elnök lemondását. Fájdalommal tölti el minden cseh lelkét, amikor az elnök lemondását tudomásul kell venni — mondotta a miniszterelnök — és utána megindokolja a lemondást Benes elnök szavaival, aki szerint, mert alapjaiban változott meg az állam strukturája, kénytelen levonni ennek konzekvenciáját. — Hangoztatta a távozó köztársasági elnök, hogy a Sirovy-kormány a rend, a társadalmi ujjáépítés és nyugalom kormánya lesz és hiszi, hogy működését siker koronázza.

Benes Eduard köztársasági elnök lemondása minden demokratikus érzésű embernek fájdalmas, mert a zsidókkal szemben mindig toleráns és megértő volt. Nyugati mentalitásával, széles látókörével érdekes és nagyszerű tagja volt annak az európai diplomáciának, amely nagy szerepet játszott a legutolsó negyedszázad történelmében.

Benes lemondása azért is jelentős változást jelent, mert az elnök lapja, a Lidové Noviny azt írja, hogy „Csehország odaáll, ahol az erő és hatalom van”. Megállapítja a lap, hogy Franciaország és Anglia gyenge, viszont Németország és Olaszország erősek. Ha ezen a világon már nincs igazság — írja a lap, — hanem az erőszak uralkodik, akkor nekünk ott a helyünk, ahol nagyobb az erő és nagyobb a hatalom. Kövessük Jugoszlávia és Bulgária példáját, — végzi a lap cikkét, — amely jelzi az új utat, amelyen Csehszlovákiának haladni kell. Legyünk Németország nagy vevői és szállítói és utasítsunk vissza minden olyan kombinációt, mely bennünket egy németellenes frontba akar vonni. Keressük a megegyezést az összes szomszédainkkal.

Hisszük és reméljük, hogy a csehszlovák állam jelen megrázkódtatása elmúlik és új állapotában beilleszkedik az európai államok soraiba. Nekünk zsidóknak mindenkor, mint a demokrácia végvára marad a régi állam és hisszük, hogy új állapotában sem követ majd zsidóellenes politikát.

Dr Kupfer Miksa aradi orvost

A nagyváradai Zsidó Kórház Tanácsa október 2-án igen fontos gyűlést tartott. A kórház vezetőség egyetlen tárgya: a zsidó-kórház operatív-nőgyógyász főorvosi állására a beérkezett ajánlatok bevizsgálása és a jelölések megejtése. Még élénk emlékeztetésben van az erdélyi zsidó közvéleménynek, hogy néhány hónappal ezelőtt tragikus hirtelenséggel meghalt *dr Markovits Pál*, aki fellendítette a zsidó kórház nőgyógyászati osztályát és még sokat alkothatott volna, ha a halál nem tesz hamar pontot életére. *Tragikus találkozás a sorsnak, hogy azon a délelőttön állították fel sírkövét, amikor utódának kijelölése megtörtént, mert az élet nem ismer megállást és a kórház osztálya megköveteli a maga rátermett vezetőjét.*

Öt ajánlat érkezett be, melyből kettő Nagyváradról, egy Aradról és két pályázat Kolozsvárról. *Dr Molnár Vilmos* igazgató-főorvos referátuma alapján megállapította, hogy valamennyi pályázó megfelel a pályázati hirdetésnek és hogy a pályázók közül *dr Kupfer Miksa*, mint nőgyógyászati sebész Németországban nyerte elsőrangú kiképzését és rendkívül komoly orvos-szakirodalmi tevékenységet fejtett ki. Számos dolgozata jelent meg külföldi szakfolyóiratokban, így Bernben, Leipzigben és Budapesten. Önálló orvosi szaktanulmányaira felfigyeltek illetékes oryosi szakkörökben is.

Leitner Lázár elnök megnyitójában kihangsúlyozza a választás rendkívüli fontosságát, amely létalapját képezi részben a zsidókórháznak úgy anyagi, mint erkölcsi szempontból és ismerteti a Szentegylet vezetőségének véleményét a megválasztandók, illetőleg jelöltek személyét illetően.

Reich József, a nagyváradai ortodox hitközség örökös diszelnöke, az erdélyi zsidó közélet kimagasló egyénisége kér szót és a következőket mondja: Az állás megfelelő egyéniséggel való betöltése elsőrangú zsidó közügy. Nem csupán az évszázados zsidó kórház prosperitásának komoly igénye, hanem a szülészeti osztályt igénybevevő minden nagyváradai, sőt aradei zsidó nőnek életérdeke, hogy erre az állásra olyan rátermett szakorvos kerüljön, aki minden igényt kielégít és úgy a rábizott osztálynak, mint a kórháznak diszere és hasznára válik. Epen ezért rendkívül szerencsésnek tartja, hogy a pályázók között van *dr Kupfer Miksa* ismert aradi orvos, aki különösen, mint nőgyógyász-operatív vivott ki elismert nevet magának és akinek erdélyszerte ismert neve van. Az aradi társadalom felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül becsüli mint kiváló orvost és tisztelt, mint az erdélyi zsidó kulturális élet kimagasló egyéniségét.

Reich József annyira szerencsésnek tartja ezt a pályázatot a zsidó kórház szempontjából, hogy teljes meggyőződéssel azt javasolja, hogy a Kórháztanács egyhangulag *dr Kupfer Miksát* ajánlja a Szentegylet választmányának megválasztásra. 15 éve működik *dr Kupfer Miksa* Aradon — mondja többek között *Reich József* — s ezen idő alatt minden tekintetben az első közé emelkedett. Hatalmas praxsisa van s számára anyagi hátrányt jelentene talán, ha nagy aradi pacienturáját felcseréli az oradeai kórház nőorvosi osztályának főorvosi állásával. De megteszi azért, mert mint közülünk elszármazott, ambicionálja, hogy ezt az intézményt a fejlődés útján még nagyobbra fejlessze, hogy tudományos munkásságot fejthessen ki, amire magánorvosi praxsijában nincsen annyira alkalma. De minden orvosi kiválóságon, mint zsidó

közéleti férfiú is ismert nevet szerzett az erdélyi zsidó társadalomban, mivel minden országos nemes zsidó megmozdulás élén ott látjuk. Megválasztása egyidejűleg azt is jelentené, hogy kiváló kapcsolatai révén és közszertetben álló egyénisége folytán a kórház társadalmi útján is nagy támogatásra találhat az egész erdélyi zsidó társadalom részéről.

Reich József szavait nagy taps és általános helyeslés fogadta. *Dr Grósz Samu*, a kórháztanács tag szólt fel ezután és kijelentette, hogy a váradai pályázókat sem le-

het figyelmen kívül hagyni és három jelöltet akar ajánlani.

Sebők Béla, a Teala ügyv. elnöke azt ajánlja, hogy az összes jelöltekre szavazzon a tanács és a legtöbb szavazatot nyert három jelöltet szavazat arányszám szerint terjesszék a Chevra választmánya elé. *Leitner Lázár* elnök elrendeli a szavazást, melynek eredménye, hogy *dr Kupfer Miksa* 26 szavazatot, *dr Csapó Andor* 5 szavazatot és *dr Bárony Vilmos* 2 szavazatot kapott. Így ez a három jelölt kerül a szentegyleti választmány elé, s ezek közül lesz a főorvos megválasztva.

Október 9-én tartja választmányi közgyűlését a Szentegylet ebben az egész erdélyi zsidóságra kiható ügyben és reméljük, hogy az ország legrégebb kórházának fellendülése és jövője érdekében fogja meghozni döntését.

Ezt pompásan csináltad, jó öreg Chamberlain?

Cimünkben benne van az a felkiáltás, amellyel az angol miniszterelnököt fogadták Londonban a békének örvendő szászok. De néhány nappal a nagy müncheni „győzelem” után kezdi észrevenni a brit szigetország közvéleménye, hogy a „jó öreg” kalmár mégsem csinálta olyan „pompásan”, mert ezzel a szudéta-kérdéssel olyan lavinát indított meg, amely még megingathatja a „jó öreg” világbirodalom alapjait is. Miért? Mert ezzel az elvvel, hogy mindenki „önrendelkezhet”, legelőször a 300 millió hindu kell kimondja India függetlenségét. Nem is beszélve arról, hogy *De Valera* joggal követelhet teljes függetlenséget ezután Írországtól. De jöhetnek a skótok is, meg a wales-iek is. Ez a müncheni „jóság” megdöbbentő szétziláltságot eredményezhet még és felfordíthatja a mai emberiség országonkénti strukturáját. Gazdasági kérdésekről ezuttal nem beszélünk, sem a társadalmi javak igazságosabb elosztásának kérdéséről. De ha nemzetiségi szempontok dominálnak, vajjon mi joga mer például Lengyelország kilenc millió ukránt (kisoroszt) uralma alatt tartani, holott ezeknek más szomszédos birodalom keretei közé kell tartozzanak a müncheni elvek alapján. S mi joga tartja a déltiroli németeket *Mussolini*, aki oly „édesen” köszönt Münchenben „Gutmorgen mein Führer!”-t *Hitler*nek. Vajjon mit szólna *Mussolini* ahoz, ha ezek a németek is az „anyaországhoz” akarnának csatlakozni? A carabienernek bizonyára szuronytszegezve intézkednének, hogy az „önrendelkezés” ne legyen olyan vehemens.

Micsoda kiábrándulás következik majd ebből „jó öreg Chamberlain?” Az angol közvélemény már ébredszik. Meg a francia is! Már kezdik érezni, hogy milyen pyrrhusi győzelem volt ez! Még egy ilyen győzelem — és veszne vannak. Főleg ok, a „jó öreg” Chamberlain és társai, akik szikár alakjaikkal és száraz kalmár szellemükkel hiderítették, hogy a háború nekik nem „business” és ami kalmár uréknak nem „üzlet”, abba ok nem mennek bele és másokkal, ezuttal a csehekkel fizettetik meg a „cecchet”. És a csehek fizettek is! Mit is tehettek volna egyebet? Az egész világ szorongatta őket. Egyszerre kiderült, hogy milyen szép az önrendelkezési jog. Pláne, amikor másfélmillió állig felfegyverezett német áll a cseh határon és *Hitler* a vezér és kancellár csaphodja az asztalt. Megijedt a „jó öreg” kalmár, nem akart háborút. Ezt valóban „pompásan” akarta, mert a háboru gyűlöletes és millióknak könnyet és gyászt jelent. De elkerültük-e végleg a nagy világéget? Vajjon a nagy müncheni összefogásnak lesz-e babérthozó eredménye? E pillanatban nem tudjuk. De

érezzük, tudatosan és tudat alatt, hogy nincs minden — sőt semmi sincsen — rendjén. Mert, ha ez szudéta önrendelkezés mindenütt érvényes, akkor miért nem rendelkezhetnek az abesszinek országuk felett? Miért kellene olasz és német „önkéntesek”, amikor a spanyolok belső harcáról van szó? Mi van a lengyelek tizenöt milliónyi „elnyomott” és valóban elnyomott kisebbségével? Mondjuk meg nyíltan, sehol Európában olyan jó dolga nem volt a kisebbségeknek, mint a demokratikus Csehszlovákiában! S épen ezt az államot akarják agyonnyomorítani? Olyan országok akarják, ahol a törpe minoritás — a velük együtt hazafias és beolvadt zsidóságot — tartják kutyánál is rosszabb sorban. *Hitler* mert beszélni emberi jogokról és enyomásról, aki 600.000 zsidót Németországban és 250.000 zsidót Ausztriában borzalmasan megkínzott és kinez ma is? Ha kutyákkal, lovakkal, vagy kártékony állatokkal úgy bántak volna a dicső német birodalomban, mint a zsidó egyetemi tanárokkal, nagyvállalkozókkal és a minden rendű és ranguakkal, akkor a világ valamennyi állatvédő egyesülete összefogott volna már ellenük. Ha *Hagenbeck* hamburgi állatkertjében a vizilovakat és párducokat úgy kineztek volna, mint a dachau zsidó foglyokat, már régen felzudult volna a világ közvéleménye és nem türte volna ezt a barbarizmust.

A „jó öreg” Chamberlain elfelejtette mindezt Münchenben. És *Daladier* francia miniszterelnök sem gondolt egyébre, mint a francia egoizmusra. Jó, hogy elkerültük a háborút, mégha egy ország el is vérzik miatta. De ne forgassák kenetteljesen szemüket az ég felé és ne adjanak „hálaadó istentiszteletet” az anglikán templomokban. A kétszínű, kalmárpolitika szerencsétlenségét hoz Palesztinában és bajt okoz Csehszlovákiára is, akik úgy érezhették magukat ezekben a hetekben, mintha ok lettek volna a világ „zsidói”. Mindenki rájukrontott, mindenki cserbenhagyta őket. Üldözöttek voltak, elhagyottak, az erősek nyomása alatt vergődtek: „zsidó-sors” volt a cseheké és a közös szenvedés még közelebb hozott bennünket, zsidókat hozzájuk. Most már látják ok is szomorú helyzetükben, hogy mit a zsidó sors és mit jelent minden oldalról szorongatottnak lenni.

Mi nem találjuk oly „pompás”-nak, amit Chamberlain csinált és rövidesen kiderül majd az is, hogy az egész világ kiábrándult fogja mondani, hogy nem kellett volna meghátrálni *Hitler* előtt, mert ez még sok keservet fog zudítani a világra, talán még többet, mint egy háború. Amellett, hogy a háborút sem kerültük el örökre!



A zsidó hazafiasság

Számtalan dokumentumot hoztunk eddig mi zsidók annak bizonyítására, hogy minden országnak hü polgárai voltunk, vagyunk és leszünk. Nem is mondjuk azt, mintha nem ismerték volna el sokszor és sokhelyütt ezt a kétségtelen tényt. De mindenkor akadtak konkolyhíntők, a gyűlölet üzletesei, a zsidóság gyűlölei, akik bámulatos leleményességgel igyekeztek terjeszteni azt, hogy a zsidó nem érez együtt a befogadó néppel, hogy neki „mindegy” hogy hol él. A zsidónak nincs hazája! — ordították felénk — az antiszemizmusz hirdetői.

Nem kell erre más példát hoznunk, csak azt, hogy a legjobb patrióták a német zsidók voltak, sőt még agyonkínzottan, kiverten, agyonhajtottan is régi hazájukról álmodoznak és ha belelátnánk sok emigráns német-zsidó lelkébe, még kivertsége után is, szívesen megnyálná a sanyargató kezét, mint a hü kutya, ha az egy csontot dobna feléje. Ez nem alázat és nem indokolatlan szolgálkúság, hanem annak bizonyítéka, hogy annyira beleélte magát a többségi „népiség” a lelkébe, hogy azt onnan kivetkőzni nem tudja. Fel is csendül bennünk a halk sóhaj, hogy bárha a zsidók iránti intrazingencia is ennyire kifejlődött volna a zsidó egyedekben.

De lényegében nincs erről szó. Egészen mást akarunk ezuttal mondani. Tudja-e az erdélyi zsidó közvélemény, hogy miképpen viselkedett a csehszlovákiai zsidóság ezekben az izgalmas időkben? Ha nem tudná, mi megmondjuk. Páratlan lelkesedéssel vonult az ország védelmébe kibontott zászlók alá. Két okból tette ezt, önként és lelkesen. Egyrészt azért, mert a megértő, liberális és demokrata köztársaságban nagyon jó dolga volt mindenkor a zsidóságnak, állampolgári jogaiak teljes és zavartalan birtokában voltak és vannak. Természetes tehát, hogy amikor küzdeni kell ezért az országért,

„ELECTA” szövetek

egyedüli főelárusítója

DEUTSCH Posztóáruház

ORADEA, Strada Avram Iancu No. 4 — Telefon: 27-45

amikor meg is lehet, sőt kell is meghalni, akkor az első hívó szóra, szombaton minden hadköteles térfe bevonult ezredéhez. Nem volt közöttük „svengoló”, egyik sem gondolt arra, hogy kibujjon a kötelezettség alól. Igaz, hogy a hazája iránti halál felül még egy körülmény volt, amit nem lehet elfelejteni, a féktelen és érthető, sőt indokolt gyűlölet Hitler Németországa ellen, ahol eddig több, mint nyolcszáz ezer zsidónak ásták meg a sírját, amelyben élve fetrengenek. Érthető ez ama állam ellen, mely ma tömérdek pénzt és energiát áldoz arra, hogy világszerte terjessze az antiszemizmust és aki a gyűlöletnek olyan poklát nyitotta meg az ámuló emberiség előtt, amire példa a történelem folyamán nem volt. Hát hogyan menne harcolni ellene, de mennyire megy minden öntudatos, önértékes zsidó.

S hogy magunkról se feledkezzünk meg, megírhatjuk, hogy a román államnak sincsen, a románságon kívül természetesen hübb, odaadóbb polgára, mint a zsidóság. Igaz, hogy ezt ma nyíltan hangoztatják a románok is és ebből az alkalomból mondjuk ki őszintén azt is, hogy ezért a szolgálatért, hűségért, önfeláldozásig menő becsületes kiállásért nem kíván a zsidóság egyebet, mint hogy hagyják nyugodtan dolgozni, a kereskedőt üzletében, az ügyvédet irodájában, az orvost rendelőjében, az iparost műhelyében. Engedjék meg a jogot az élethez és existenciához!

A mai bölcs kormányzat, amelynek vezére Öfelsége II. Károly király, olyan lég-

kört teremtett meg, amely mentes minden gyűlölettől. Hol vannak már a múlt ködében azok a keserű napok, amikor azt hihettük, hogy a gyűlölethullám előtt bennünket is? Hála az Égnek, már a múlté. Most minden zsidó polgár nyugodtan végzi mindennapi dolgát. Bizik abban rendületlenül, hogy amit Petrescu Comnen mondott Genfben, a jövőben is érvényes lesz. Az, hogy az antiszemita hullám lecsendesedett ebben az országban. És mert így van és mert mi mindenhol és mindenkor hü polgárai vagyunk annak az országnak, melyben lakunk: ha rákerülne a sor, épen olyan lelkesen mennénk a hívó szóra, a zászlók alá, ahogy ment a munkácsi szakállas hitsorsos, ahogy ment az ungvári és huszti zsidó, ahogy ment a prágai és brünni, vagy pozsonyi.

Vegyék tudomásul, hiszen a tények ezrei bizonyítják, hogy a zsidó hü polgár, akire akkor is lehet számítani, amikor egyes államokban a nemzetiségek berzenkednek vagy mozgolódnak. S nem kérünk egyebet, csak az élethez való jogot!

850 zsidó kálváriája az olasz határon

Ha van még szimpatizáns a zsidók között, akiknek „imponál” Mussolini Olaszországa, azoknak keserű kiábrándulást fog okozni az, amiről a zsidó hírszolgálat megemlékezik.

850 osztrák és német zsidó megkapta az engedélyt arra, hogy Fiumén keresztül Palesztinába hajózzék. Ugy véljük, nem kell sokat magyarázzuk, hogy mi pénzbe és fáradságba került, amíg ennyi embernek meg-

SHEMEN SZAPPAN garantáltan 100% osztrák és német zsidó zsinagógákban nem lehet állni zsinagógákban

Mezei Béla:

A meghasadt mennybolt

Hosanah-Rabbah éjszakája. A kis Beth-Hamidrásban öreg, megsárgult fölénscok felé hajolva virrasztanak a vének és kutatják a sejtelmes és titokteli tannak mondatait, amelyek a Fény könyvébe és az Igaz Pásztor traktátusába vonnak lefektetve.

Hosszu, karcsu gyertyák égnek az Umed és az Almemor körül, mert Hosanah-Rabbah éjjele éppen oly szent, mint Kippur napja. Amit az Égiek Kippur napján megpecsételtek, azt Hosanah-Rabbah éjjele adják ki a szolgáltevőknek végrehajtás céljából. Az elemek: a tűz, a víz, a szél, a földrengés, a szárazság, aszály, üstökösök ez évi szerepe, keringése és csillagok pályája ezen az éjjelen válik véglegesen érvényessé és így tanítják a szent könyvek: Hosanah-Rabbah éjszakája után felebbezésnek már nincs helye.

...és éjféltájban, mikor a hold legmagasabban tartja udvarát a menny kárpitján, hirtelen meghasad az égboltozat... Boldog a halandó, aki ezt láthatja és üdv annak, aki a menny meghasadásának pillanatában, amikor a mennyország kapui kitérülnek, huzgó fohással járulhat az Ur elé, mert annak minden kívánsága, óhaja teljesítve lesz. Boldog a szem, amely belenézhet a csodáit kitérő mennyor-

szágba és boldogok a fülek, amelyek ebben a pillanatban meghallják a zenét, amellyel a szeráfok, társikok, cherubok és ófánok hódolnak a Trón számolya előtt.

Bent a Beth-Hamidrásban öreg szakállas vének mormoják az ötödik könyv szavait és akik már kifáradtak az egyhangu mormolásban, azok kiülnek a Beth-Hamidrás ajtaja elé és sóvárogva lesik az éjjel pillanatát, hátha ebben az évben megadatik a kegyelem és láthatóvá válik a menny birodalma... Csak egyszer... Ribbanaj sel ajlom, csak egyszer válják láthatóvá a Fény és Tisztaság örök országa, akkor aztán elmondhatja a halandó, aki belenézett a Tündökletbe, hogy: Uram, eleget éltem, most már bocsájtad reám a halált.

Azok között, akik künn ülnek a Beth-Hamidrás előtti kis lócán, van a doboridewi dájjon, Májer fia is. — Most vendégségben tartózkodik Proporicseben, mert Reb Jánelnek a gazdag bérlőnek leányát fogja elvenni az ünnepek után. A nyár óta völegénye Reb Jánel gyönyörű szép leányának, Eszternek és a Szukoith ünnepre látogatába jött a menyasszonyhoz. Májerl úgy érzi, hogy ebben az évben Hosanah-Rabbah éjszakáján látni fogja a menny tüneményes meghasadását, mert tiszta és vallásos életet élt és úgy érzi, hogy méltó arra, hogy az eget fénye egy szemrebbenésig reá sugározzon.

Májerl most huszonkét éves és egész kicsi gyermekkorától állandóan epedve leste a titokzatos Hosanah-Rabbah éjszakákat, hogy majd egyszer neki, az

igaznak, a jámbornak, az istenfélőnek megnyílik majd az Ég és akkor kívánhat, amit akar, mert minden teljesülni fog. Mikor öt-hat éves gyermek volt, akkor azt kívánta, hogy bárcsak jöjjön vissza a nagymama a temetőből, ahova egy zimankós téli napon kivitték. Később azt kívánta volna, hogy lássa az ég meghasadását, hogy tudása és szorgalma híre messziföldre elhataljon és nagy, igaz cádik legyen belőle, olyan például, mint a ryskovi Reb Májer...

Ott ül a kis lócán és bennről kiszűrődik az egyhangu mormolás... Szemeit lehunyta és alázaatos, istenfélő lelke döbbenve gondol arra, hogy mi lesz akkor, ha mégis, ha egyszer igazán... tényleg meghasad az ég és Ő látni fogja a menny tündökletes csodáit... És eszébe jutnak Dániel próféta szavai, aki látta ezt és értelme csodálatosan kivirágzott utána és megtudta fejteni a titkokat, érthetetleneket, amelyeket más halandók még elképzelni sem tudnak...

A levegő kissé hűvös és Májerl borzongva fogja maga köré kabátját... Feláll és járkálni akar, hogy a reáborzongott hűvösséget teste kilökje magából. És ahogy a Beth-Hamidrást pár lényessel maga mögött hagyta, a távolból egy karcsu, fehér ruhás lány alakja válik ki a sötétből... Májerl szíve hevesebben dobog... Ráismer menyasszonyára, Eszterre és siet elébe...

Együtt sétálnak, letérnek a Beth-Hamidrás utjáról és az ut szélén leheverednek a sárguló fűbe. Má-

szerezték a palesztinai hatóságoktól a certifikátokat és amíg összehozták a milliákat, ami egy ilyen transport szállításához szükséges. Végre a barna pokolból elindulhattak és megérkeztek az olasz határig. Illetőleg az osztrák határon levő Arnoldstein határállomásig. Képzeliük, hogy kétségek és örömeik között lesték, hogy néhány óra múlva jön Olaszország, azután a hajó és végül Tel-Aviv kikötője. Ott is olasz-német bomba várja ugyan őket, de lényegében mégis szabadulás.

Az utolsó pillanatban megállott a vonat az olasz határon és „tilos”-ra volt állítva a szemafor. Olaszországban még átutazni sem szabad zsidónak. Elfelejtette az olasz rezsim, hogy hány millió lirát hagytak ott csak átutazó zsidók, akik tizenöt éven át Triesztben hajóztak be Palesztina felé. Most a Mussolini féle új antiszemita irányzat még ezt is elzárta előlük. És hiába sirtak gyermekek a hideg tiroli őszben, hiába álltak ott pénz nélkül, az olaszok engesztelhetetlenek voltak. Minden indok nélkül elzárták az átutazási lehetőséget.

Kétségbeejtő barbarizmus, amit a fasció elkövetett a 850 ártatlan zsidó felett azon a kis határállomáson. De az igazság kedvéért le kell szögezzük, hogy a vasutállomás főnöke néhány vagonot adott nekik, ahol főhettek és ugyahogy elláthatták a családokat. A parasztok pedig nemhogy ellenségesek lettek volna, inkább emberségesek, akik még ingyen élelmet is adtak, sőt pénzzel is ellátták a hontalanná váltakat. Mert — ismét megállapíthatjuk — a nép sohasem olyan gonosz, mint vezetőik. Azok emberi részvétellel vannak a szerencsétlen zsidók iránt, akiknek még azt sem engedik meg, hogy elmenjen és még azt sem, hogy átutazzon.

Aki még hitt a mussolinizmus emberségében — az ime lássa!

Egy Ahasvér naplója

Nem akarjuk színeznii az események tragikusságát. Csak elképzeliük, hogy husz év múlva megtaláljuk majd egy 1938-ban élt zsidónak naplóját, amelynek egyik oldala így nézhet ki:

— 1933-ban Berlinben a Kurfürstendamm-on laktam családommal. Rendes polgári foglalkozásom volt, üzletem, sőt még egy kisebb ingatlanom is, Berlin W. egyik mellék-

területén. Megfogja Eszter kezét és beszél a leánynak szerelmes szavakat... Már ahogy Májerl szerelmes szavakat mondani tud... De hiszen a beszéd nem is fontos, sokszor percekig hallgatnak mindketten, de lelkük ilyenkor megtelik a ki nem mondott érzelmek és vágyak feszülésével...

Aztán mindketten feljéjnek hirtelen... A leány suttogva, hecézve, ijedezve eszmél fel:

— Oh, Májerl... most már késő...

— Mi késő, édes?

— Már elmúlt éjféli.

A fiú nem érti meg hirtelen a leány szavait... Értetlenül sugja vissza...

— Nem baj kisleánykám... hazakísérlek...

— Nem... nem arról van szó — mondja Eszter és szemében kíváncsiság, a felébredő asszonyi-ság első öntudatos hiúsága suhan végig...

— Hát miről van szó, édesem... — kérdi a fiú.

— Te mindig úgy vártad a Hosannah-Rabbah ószakáját, hogy éjjelkor, mikor meghasad az ég... megláthasd a mennyországot... és most már elmúlt éjféli... már elkéstél...

A férfi halkán, szelíden felnevet és szeméit rászegzi menyasszonya nagy sötét fekete szeméire és Eszter úgy érzi, hogy most igazán nem szabad nevetni, még csak méltatlankodni se szabad, mikor hallja a fiú feleletét:

— Te drága... nekem már megnyílt a mennyország.

uccájában. Jött Hitler! Bojkottáltak, két évig remegtem a magam és családom életéért, azután nem bírtam tovább. Eladtam mindent, vagyonomból alig maradt valami, azt exportáltam Bécsbe, ahol egy fivérem élt. Annak segítségével szerényen éltem családommal, egy kis élelmiszerüzletet nyitottam a Lepoldstadt egyik kis uccájában. Jött 1938 tavasza. Jött Hitler! Utánam jött Hitler. Mintha nem lett volna az Uristennek más dolga, minthogy kiterveztesse ezzel az új és modern Hámánnal, hogy merre üldözhet bennünket — ki a világból. Kirabolták üzletem, elvették uccai lakásom a Taborstrassen, újra feltűnt a sok horogkeresztes zászló — nem bírtam tovább. Éjnek idején egy garas nélkül átszöktem az osztrák-cseh határon. Épen jött a nyár, a jóidőből, amikor odajártam, volt egy kedves barátom Karlsbadban, az irta, hogy jöjjenek oda. Elhelyeztet egy rosszulmenő szálloda-üzembe. Nem tudtam, hogy mi lesz a télen, de egyidőre volt fedél fejem fölött és jól is lakhattam. Pénzem már nem volt, szegény voltam, de azt hittem, hogy néhány évig nyugalom lesz. Majd tére is találok valami elfoglaltságot. Eljött az augusztus. Heinleinék emberei mind hangosabbak lettek. A szudéta-kérdés épen úgy örölte idegeimet, mint 1933-ban a berlini események, 1938 elején a bécsiek.

Most szeptember van, újra vehetem és szedhetem sátorfámat. Már semmim sincs. Családom Bécsben a hitközség kegyelemkényerénél. Most már nincsen hova menjek. Itt állok nincstelenül, lerongyolódás előtt. Jött Hitler!

Ujra utánamjött Hitler. Üldöz, meg kell örülnöm.

Itt a napló megszakad... Vajjon mi van a következő oldalakon?

A zsidó hadtest

Husz évvel ezelőtt kellett volna megtenni azt, amit most rendelt el a palesztinai kormány. 5000 emberrel indult meg a zsidó hadsereg, ennyivel vetik meg alapját. Husz éve hirdették azok, akik a szentföld viszonyait jól ismerik, hogy nem lehet addig zsidó államiságról beszélni, amíg a zsidók nem gondoskodnak fegyveres védelmükről. Husz éve harcoltak érte, hogy minden palesztinai zsidó politikának első és legfontosabb előfeltétele a zsidó hadsereg alapjainak megeremtése. Lehurrogták, lekiáltották, kinevették azonban mindezeket. A zsidónak nem kell fegyver, hanem csak a „szellem,” ez volt a baloldali pártok jel-szava. Majd a humanizmus, a megértés, a szeretet fog győzni és minck puska akkor? Hiába figyelmeztették a havlagához csökönnyösen szagaskodókat évek óta, hogyha az ellenfél kezében puska van, akkor mi hiába veszünk hónunk alá tiz tudományos könyvet. Ha az emberiség még nem érett meg arra, hogy filozófikus magasztatokra emelkedjék, ha tévutakon járó nacionalizmus tombol az egész világon, akkor a zsidó állam létalapját sem lehet ujságokkal, meg

„hochmecalással” megvetni. Jöttek az arabok csaknem három évvel ezelőtt és azóta bombákkal argumentálnak. És a válasz az volt hivatalos cionista részről: önmegtartóztatás. Ha ránlőnek, ha robbantanak, ha megölik a palesztinai óvodás gyereket, akkor erre sincs más választás, mint — várni.

S most csoda történt. A cionista szervezet, amely eddig gyűlölte a fegyvert és az uniformist, aki azt várta volna, hogy a világ összes angol hadihajója álljon Haifa előtt, az ő védelmére és jöjjenek az angol fiúk megvédeni a kolóniákat és városokat, most feleszmélt arra, hogy igazuk volt azoknak, akik a fegyveres ellenállást hirdették. Nem lehet a „humanizmust” sem fegyver nélkül elképzelnii. A binacionális „testvér”-ként kezelt arab kineveti a zsidó hochmecalást, a zsidó jesiva-politikát, amely azt mondja „ki im berüchi...” csak a szellemmel... és a többi. Ez mind jó és szép, a gálutban, ahol amugy sem ér fegyver semmit zsidó kézben. De ott egy ország, egy állam építésénél csak a fegyver jelent valamit. Most eszmélt fel a cionista világ és ha kissé későn is, de legalább már most regisztráljuk, őszinte örömmel, hogy felállították a zsidó önálló hadtestet!

Ahogy a német zsidóság

önmagát temeti

Nem lehet meghatódottság nélkül olvasni azt a nagy felhívást, amely a berlini zsidó lapok első oldalán jelent meg. Így kezdi a felhívás: „Zsidó tizezrek hagyják el az országot. Sok németországi hitközség feloszlóban van. De nem szabad elfelejtenünk őket. Emlekeznünk kell arra a történelmi korszakra, amely alatt virultak és arra az időre, amikor megszűnnek. Ezért a Zsidó Nemzeti Alap, amely földet vásárol a világ zsidóságának, elhatározta, hogy könyvet fektet fel, amelyet „Szefer Zikaron”-nak, az emlékezés könyvének nevez és egy ilyennevű kolóniát is fel akar építeni, — az emlékezés települése — lenne a neve, amely mindenkor ott kell álljon emlékezőként a multa és örök memem-tóul a jövőre”.

Körülbelül ez a felhívás tartalma. Nem tudunk másként gondolni rá, mint meghatódottsággal. Hiszen ez nem jelent egyebet, mint hogy a német zsidóság önmagát temeti és önmaga állít emlékkövet magának. Igaz, hogy önmagához méltót. Az „emlékezés települése” hirdetni fogja, hogy a keserű gáluti sors után, csak az ősi föld adhat nyugalmat és reményt és tul minden arab gázságon és brit áruláson a zsidó népi eszme győzni fog, mert győznie kell. Szomorú ez a mauzoleum, de az a világ-gasztaló benne, hogy „élő mauzoleum” ez, amely eleven élettől lüktet majd és nem kértelkedünk egy pillanatig sem abban, hogy az lesz a biztos és végleges pont, amely valóban emléke lesz a német zsidóság dicső múltjának és tragikus most átélt jelenének.

Áthelyeziem

D. Cantemir u. 33 sz. alól

cipőszalonomat!

Nagyvárad és Biharmegye egyetlen zsidó ortopéd- és gyermekcipő specialistája

Kohn István

Parcul Traian 1. (Dr Balláné kalapszalonya mellett)

**Állandó külföldi modellek!
Javításokat elfogadok!**

Kérem e lap olvasóinak szives pártfogását.

3 indok, amiért csakis Katzszövetet

szabad vásárolni:

1. Többet ér, mint amennyibe kerül
2. Azt veheti, amit szeret
3. Csak friss, divatos áruk

A zsidó

HORE BELISHA

angol hadügyminiszter portréja

London. — Ma, amikor ugylátszik Mars hadisten kezdi átvenni uralmát ezen a szerencsétlen földrészen, amikor már a „Muzsák halgatnak”, kétszercs érdeklődésre teríthat számot az a körülmény, hogy a brit birodalom hadügyminisztere: zsidó. Nem akarunk ebben az általunk sokszor elítélt hibába esni, amelyet annyiszor szóvátettünk és amelyre némely „felekezeti lapok” is büszkélkedtek, hogy kik azok a zsidó vezérférfiak, akik kitűntek a szürkeségből. Mi nem úgy irunk az angol hadügyminiszterről, mint „felekezeti büszkeségéről”, hanem megállapítjuk tényként, hogy a sokszor ócsárolt zsidóságnak becsületet és nimbuszt szerzött Leslie Hore Belisha, a jelenlegi angol hadügyminiszter, akiben annyira biznak, hogy még a legsúlyosabb időkben is, amikor a háború és béke hajszálon mulik, egy „civil-zsidóra” bízzák a világbirodalom védelmét.

Már több ízben írtunk róla, de életének oly érdekes epizódjai vannak, hogy mindig újabbak bukkannak elő és a kétségbeesett és letargikus zsidóságnak erőt ad a hitre, hogy nemhogy nincsen veszve minden, hanem nincsen veszve semmi: ha Hitler, akiről ma már az egész művelt világnak megvan a maga véleménye, bármennyire is ócsárol bennünket.

MIBEN REJLIK HORE BELISHA NÉPSZERŰSÉGE.

Az angolok Disraelivel szeretik összehasonlítani a hadügyi tárca miniszterét, Ófelsége VI. György király kabinetjében. Az összehasonlítás kézenfekvő. Hore Belisha épúgy spanyol-zsidó család leszármazottja, mint Beaconsfield lordja, arcszínében és vonásaiban félreismerhetetlenül és letörülhetetlenül rajta van a spanyol-szefárd bélyeg. Épenúgy a konzervatív párttal kötötte össze politikai sorsát, mint Disraeli. Épen úgy újságíráson kezdte, ha nem is épen a parlamenti újságírók karzatán, épen úgy hajlamos a fantasztikumra és egyéniségében épen úgy benne van az, amit az angolok „brilliancy”, nak neveznek. Épen úgy új utakon jár, mint Disraeli és mégis ugyanúgy ragaszkodik az angol tradíciókhoz, mint Gladstone nagy ellenfele.

De ha a két karrier vonala párhuzamosan is halad a két államférfi között, mégis közöttük mély szakadékszerű különbségek mutatkoznak. Disraelit a politika nagy vonalai érdekelték, szenvedélyesen vetette bele magát a diplomáciai sakkjátszmák utvesztőjébe — a részletek nem nagyon érdekelték és a gyakorlati politika szervezési részét másokkal végeztette.

Hore Belisha mint hatalmas szervezőerő tűnt fel a pártban. Pontos, precíz, gyakorlati. Üstökön ragadja a praktikus feladatok lényegét. Érdeklődik az unalmas részletek is és szívesen foglalkozik azzal, amiben a politikum másodrendű, viszont a praktikum a lényeg. Így került az angol közlekedésügy élére. Mint ismert nagy szervezőseni. Így bízták rá ezt a hálátlan feladatot, amit a pártban senkinek akart vállalni. Meg kellett szerveznie London városának gigászi közlekedését úgy, hogy ne lassítsa meg ennek a közlekedésnek ütemét, ellenben csökkentse le a közlekedési balesetek számát. Így lett Hore Belishából kabinet-miniszter és így kerültek London utcáira azok a fekete-fehérre festett, sárgagömb tetejű kis oszlopok, amiket a néphumor Belisha póznáknak nevezett el. A Belisha-póznák között a gyalogjáró a közlekedés elsőse, itt ő az ur és az autós csak akkor haladhat át ezen a részen, ha nincs gyalogjáró. Hore a nagyváros gyalogjáróiért sokat tett. A gyalogjárók minisztere lett és sokezer londoni gyermeknek, felnőttnek mentette meg ezzel életét.

EGY NAGY GÖRÖG ÁRUHAZ TULAJ- DONOSA HORE BELISHARÓL, MINT ZSIDORÓL.

Nagyon érdekes epizódot írunk meg az angol lapok az angol hadügyek legfőbb intézőjéről. Igen jellemző erre a kiváló emberre, akit mély zsidó érzés vezet és ez a világháborúból maradt epizód rámutat arra, hogy a zsidóság kit tisztelhet ebben a nagy egyéniségben.

Egy görögországi, Larissa városbeli görög-zsidó előkelő kereskedő mondotta el ezt a háborús epizódot, amelynek közvetlen része is volt. A városba 1917 júliusában antantcsapatok érkeztek. Közöttük 200 angol katona, akiket Fowell őrnagy vezetett. Utána következett rangban egy, eleinte ismeretlen nevű angol kapitány, aki visszavonultsága és szerénysége folytán, nem tűnt fel különösebben a városka zsidó lakossága előtt.

Annál nagyobb volt meglepetésük, amikor péntek este az istentisztelet kezdetén megjelent délceg alakja az angol kapitánynak a templom belsejében és stramm léptekkel a frígyszekrény elé ment, ott, szefárd zsidó tradíció szerint mélyen meghajolt, majd a templomszolga által odakészített állványhoz állott. Az okos és élénk szemű, bájos tekintetű fiatal tiszt egy ezüstveretű imakönyvet vett elő zsebéből és buzgón imádkozott a többiekkel. Felült a

frígyszekrény előtti meghajlása és azonnal tudták, hogy szefárd-származású lehet, mert azoknál szokásos ez a meghajló mozdulat. Nagyon komolyan imádkozott és amikor az imának vége volt, a történetet elmondó előkelő kereskedő, aki különben hitközségének is egyik vezetője volt, meghívta a tisztet, hogy vacsorázzon nála. A kapitány szabadkozott. De amikor a körülállók arról informálták, hogy ennek a görög kereskedőnek házában minden étutazó zsidónak szívesen látott hajléka van, elfogadta a meghívást és megjelent a péntek-esti vacsoránál.

AMIKOR HORE BELISHA KIDDIST MOND.

A kereskedő elmondta azután a vacsora lefolyását.

— Amikor beérkeztem a vendéggel, intettem a feleségemnek, hogy mivel ilyen előkelő vendégünk van, „modern”-ebben és vallásos ritustól mentesen fogjuk kezdeni a vacsorát. Eltekintünk a kiddus-tól is. A vendég csodálkozó arccal nézte a kiddus hiányát és nyájas mosollyal kérdezte:

— Önöknél nem szokás kiddust mondani?

Amikor ezt elszégyenülten hallottam és láttam, újra intettem a feleségemnek, mire ő behozta a szép ezüst serleget és bort. Megtöltöttem a „becher”-t és a tiszt mosolyogva helyeselt.

— „Lichvod szinyor” — mondottam és kértem, hogy mondja el ő a kiddust.

Elővette az ezüstös imakönyvet és érces hangon elmondotta a kiddust. Amikor befejezte, mindenkivel kezét fogott, *Sabbat-Salom*-ot köszönti, mire mi is „*Sabbat-Salom umvoréch*”-t válaszoltunk. Vacsora közben nagyon kedélyesen és szerényen diskurált, majd hirtelenséggel elővette ezüst kis imakönyvét, elmondotta a benedikciót, amit mi bencsolásnak hívunk. Ima után megkértem, hogy mutassa meg a kis imakönyvet, amelyet mindenkor elővett. Át is adta nekem és amikor megnéztem, láttam, hogy nagyon régi nagybecsű imakönyv, ezüstveretekkel. Meghatottan vette vissza kezemből és elmondotta, hogy anyjától kapta, mielőtt háborúba ment. Anyám adta, s a következőket mondotta közben:

— Fiam, egy drága ereklyét adok át neked. Nagyon drága emlékek, őseinktől örököltük és soha nem akartam elővenni. De most, hogy háborúba mész, odaadom neked. Ha zsidókkal találkozol, imádkozzál velük, ez az imakönyv és őscid szelleme kíséreljen utadon és légy szerencsés! Isten óvjon és kíséreljen utaidon!

Nagyon meghatottan hallgattuk a tiszt elbeszélését, majd elbucszott, de távozása előtt idcadia névjegyét, amelyet még ma is őrzünk. A névjegyen ez állott: „*Leslie Hore Belisha, az angol hadsereg kapitánya*”.

Három és fél évig volt frontszolgálaton, mikor leszerelt, őrnagy volt és bizonyos szempontból a hadsereg szervezési problémáival tisztában volt. Kontinentális fülnek furcsán hangzik, hogy egy tartalékos őrnagy, aki jól érti a közlekedés szervezését, miért lehet hadügyminiszter?

HORE BELISHA, A HADÜGYMINISZTER

Angliában más problémák vannak katonai szempontból, mint Közép- és Kelet-Európában. Ott nincsen általános hadkötelezettség, tehát lényegében zsoldos hadsereg van. De viszont oda nem szívesen mentek eddig az angol férfiak. Sem a világháború előtt, sem utána. Az angol éppen ellenítette a németek. Ők nem szeretik ezt a dríllt és individualisták. Viszont a németek élnek-halnak az uniformisért és a kaszárnyáért. Felmerült tehát a szervező zseniben: miért kevés az emberanyag? Azért — adta meg saját maga a választ — mert mint pálya nem nagyon csábító. A munka és fáradság nem áll arányban a fizetéssel.

Attraktívabbá kell tenni a katonai szolgálato. Hore Belisha, a praktikus szervező, jelentékenyen felemelte a közkatona zsoldját. Modernizálta a kaszárnyákat és barakkokat, bevezette Anglia valamennyi kaszárnyájába a központi fűtést. Aki járt valaha télidőben Angliában és fagyoskodott a szörnyűséges broadening-housok-ban, az tudja, hogy mit jelent ez a központi fűtés. Begyökeredett régi évtizedes angol tradíciókkal szakított. **Igy nem köte-**

lezte arra sem a legénységet, sem a tiszteket, hogy állandóan bent aludjanak a kaszányában és adott nekik hétféle kimenőt is, amit eddig nem kaptak. A fiatal tiszteket előléptette. Álomszerű gyorsasággal avanszáltak. Egyszóval: Hore Belisha hadügyminiszter úgy kezelte a maga embereit, ahogy egy modern gondolkozású üzletember kezeli munkásait és hivatalnokait. A katonai pálya kellemesebb, ésszerűbb és atraktívabb lett és Hore Belisha, aki embereket akart csábítani a Union Jack szolgálatára, gondoskodott róla, hogy mindezt tudomásul vegye az angol fiatalság is. Sajtóosztályt szervezett a hadügyminisztérium szolgálatára, amit eddig nem ismertek. Miniszterségének eredménye: amíg eddig a legnagyobb fáradsággal sem tudtak elég zsoldost találni, ma „waiting-list” van. Várni kell, amíg sorra kerülnek. Illetőleg ma már az sincsen. Mert a háborús hírek miatt nagymérvű behívások vannak és aki jelentkezik, felveszik a brit hadsereg kötelékébe.

MÉG VALAMI A BELISHA CSALÁDRÓL

Még annyit: Hore Belisha családja háromszáz éve lakik Angliában. A család nem nagyon gazdag

— angol értelemben — de előkelő. Disraelivel kezdtük a hasonlatot. De nem mindenben egyezik karrierjük. Disraeli kikerestekedett, de Hore Belisha nem teszi, ez az ágában sincs. Holott Chamberlain miniszterelnök legszűkebb környezetéhez tartozik, az úgynevezett „kis-kabinet” tagja. A londoni szefárd hitközség vezetői közt látjuk őt is. Tagja a „Board of Deputies”-nek, amely az angol zsidóság legfőbb szervezete. Nem huzza alá zsidóságát, de nem is titkolja. Az elmúlt év novemberén, amikor a fegyverszünet napját ünnepelték, a frontarcos felvonuláson a zsidó frontarcosok csoportját vezette. Nemsokára talán az egész angol hadsereget fogja vezetni. Gameline-nel, a francia hadsereg vezérkari főnökével is ő tárgyal. Karrierje még mindig felfelé ível. Antony Eden-nel együtt emlegetik, mint a jövő emberét.

Hore Belisha az angol közélet nagy vezére. Nem „büszkén” hirdeti zsidóságát, de bűn volna, ha nem hirdetnénk népünk egyik zseniális fiának pozícióját, amely bizonyos pillanatban sorsdöntő lehet a világra és a békét szerető, de Hitler által háborúra kényszerített öreg Európára.

Temetünk benneteket szép szudeta fürdőhelyek

Szomoru őszi fürdőlevél

Bucsuzunk tőletek szép világfürdőhelyek. Azt mondják, hogy az európai szárazföld egyrésze valamikor tenger volt. Zugtaktájékoztak a bős hullámok, ott, ahol most békés szántóföldek terülnek el, dolgos városok, lüktet az élet és rohan az idő. Lelkiszemeim előtt úgy érzem, hogy amikor e sorokat írom és megreszket kezemben a toll, mert a szépséges szudeta-fürdőhelyeket előnti újra a „tenger”, a barna áradat, a gyűlöletnek és emberit vaduláshoz barna-piszkos hullámok, s mintha a tájékozó hullámok fölött gonyolódna a sok horogkeresztes vörös zászló.

A gátak őrzői ott állottak hősiessé az utolsó percig. A bátor, demokratikus, hősi elszántságú csehek ott álltak a gátaknál, amit a mai modern haditudomány Maginot- vonalnak nevez. De azok, akik husz évig azt ígérték, hogy áradás esetén segítenek a bős hullámok ellen, azok kinyitották az elzáró zsilipeket, nehogy az ő földjüket öntse el az ár. A kínai Sárga folyó jut eszünkbe, amely előntötte a japán szoldateszka által letartott, kirabolt területeket és most ezeket a gátakat az angol és francia gátkapitányok kinyitották, hogy „megmentsék a világot” egy nagyobb áradástól.

Temessük el a szép három fürdőhelyet: Karlsbadot, Marienbadot és Franzesbadot. Nekünk zsidóknak hosszú időkre bezárultak a gyógyulás kapui ezeken a fürdőhelyeken. Mintha édes hozzátartozóinkat temettük volna el. Nincs kedvünk és nem helyes az időválasztás abból a szempontból, hogy kutatassuk, miért lettek ezek a fürdőhelyek a világ zsidóságának kedvenc pihenőhelyei. Hogy miért van közöttünk annyi gyomor, epe és egyéb hasonló bajú ember. Az kétségtelen, hogy ezeknek a fürdőhelyeknek gyógyereje minden kétségen felül áll és most mehetnek a zsidó tizezrek másfelé, hogy gyógyulást találjanak. A barna tenger előntötte az Altewiese-t, elborította hullámaival a Colonnadét, amelynek karcsu oszlopai között, mint kérubok őrizték a különböző hőfoku forrásokat. Mi lett a Sprudel kerek csarnokából, ahol a forró víz szökő-

kutja körül találkozott a newyorki zsidó a varsóival, a bécsi a bucurestivel. Nem luxus hely volt, mert kellett a betegnek, s hogy mégis a fényezés gyönyörű helyei lehettek, ez évszázados fejlődés eredménye volt.

Harminc évig járta ezeket a fürdőhelyeket e sorok írója. Csaknem minden évben elmentünk oda, a beteg és fáradt tizezrek, s megújódottan jöttünk onnan vissza, hogy újra magunkra vegyük a munka kényszerű igáját. A betegek és gyógyultak körében mélyes szomorúságot okoz a nagy történelmi változás. A hatalmas német polip kinyújtotta reánk nézve irtózatot csápjait és magához szorította ezt a három gyönyörű briliánst, amely a szépségnek, a gyógyulásnak és az igazi életnek kapui voltak.

Sokan azt mondhatják, hogy „kicsinyes” szempont ezekben a napokban azon keseregni, hogy nem fog tudni a beteg zsidótömeg eljutni a hitleri Németországhoz tartozó fürdőhelyekre. Most, amikor életről és halálról van szó, amikor egy ország határait változtatták meg, amikor egy derék népet megaláznak, amikor összeszorított fogakkal kell az árulók által kinyitott zsilipeken át beengedni a barna áradatot, talán nem lehetne éppen arról írni, hogy elveszett

ez a három fürdőhely. Sajnálom az elegáns ortodox étkezőhelyeket, a Kirsch-féle Karlsbadban, a Leitner-féle Marienbadban. Hiszen ezek a városok több ízben falaik közé fogadták a cionista világ történelmi jelentőségi világhonkongresszusait, nemrégiben az Aguda is ott tartotta Marienbadban a Kenessio-ját és a világ legnagyobb világi és rabbikorifeusai gyűltek itt össze, hogy a zsidó jövőért dolgozzanak és Palesztina kapuit minél szélesebbre tárják.

Fáj a szívünk, ne tagadjuk, hiszen a zsidóéletnek, a zsidótörténelemnek részesei voltak ezek a nagy fürdőhelyek. Ha azokra a gyönyörű reggeliző-helyekre gondolunk, a Pupp luxurióz termeire, arra a sajtóságot illatra, amely úgy betöltötte ezeket a helyeket, amely a kulturának és természetnek csodás harmonijában olvadt össze: egy-egy könnyecseppet kell kitörölnünk szemünk-ből.

Temetünk kell a szép szudeta-fürdőhelyeket. Ki tudja, fogunk-e még valaha odajutni? Lehet-e reményünk arra, hogy a barna hullám, amely most oly gyorsan és hirtelen előnti őket, valaha megszűnik-e oltan? Fogunk-e még ott gyógyulást keresni, tudunk-e még valamikor ott zsidó világgnyűléseket rendezni? Ahogy ma látjuk a helyzetet, — bevalljuk — kiltástalan.

Ezerszeresen fáj az, hogy az üldözött zsidó testvéreink száma újra szaporodik. Előbb a német birodalom zsidói lettek földöntutóvá, azután jött Ausztria, s most ezek a városok, ahol szintén volt és van zsidó vagyion. Ha visszagondolunk a diszes karlsbadi zsidó templomra, ahol nyaranta a világ minden részéből összegyűltek a zsidó szellemi és vagyoni élet reprezentánsai és amely most szomoru sors elé néz. A jövő esztendőben üres lesz és a barbarizmus talán még rombolásra is itéli? Ahol egykor híres rabbik, híres zsidó államférfiak, nagyvállalkozók, kereskedők, intellektuelek töltöttek boldog heteket, most és ezentúl kerekhasu, pirosarcu, szőkehajú spissbürgerek fogják sörrel vegyesen a Bernhards-Quelle vizét inni. Miközben rohamosztagosok fognak vadászni a zsidókra, akiket a rossz sors arra ítelt, hogy nem tudtak elmenekülni a réttentő áradat elől.

Temetjük szívünkben régi emlékeinket. Goethe kedvenc fürdőhelyén ma katonacsizmák dobannak és tankok dübörögnek. Ahol valamikor a világ legelegánsabb dámai sétáltak, ahol néha-néha a boldogság is honolt: ott ma piros zászlók lengenek, közepén az irtózatos jelvény, a svasztika.

Szegény fürdőhelyek, Karlsbad, Marienbad és Franzesbad, Isten veletek!...

(—)

— Házasság. Dr. Kertész Andor marosvásárhelyi ügyvéd, az erdélyi zsidó közélet ismert vezetőegyenysége f. hó 9-én, vasárnap délután tartja esküvőjét Bucuresztben Leibovici Viorica urleánnyal (Pietra-Neamt.)

Ne dobja ki pénzét hiába,

mert

FARKAS ISTVÁN APOLLO DROGUERIA

őszi 10% engedményi vásárlásán 10% ad

RAVEL, COTY, HUDNUT, LUBIN, BOURJOIS, ROGER & GALLET áruk, alkohol és **gyógyszerekkülönlegességek** kivételével.

APOLLO DROGUERIA B-dul Reg. Ferdinand. — Telefon: 14-65

Népek

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Naptár 5699

Kellemes ünnepeket kíván előfizetőinek és olvasóinak a „Népek” szerkesztősége és kiadóhivatala.

Péntek: Tisri 12, október 7.

Szombat: Tisri 13, október 8.

Heti szidra: הַזֵּינוּ

Heti haftora: וַיִּדְבֵּר דָּוִד

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.28

gyertyagyújtás 5.40

Istentisztelet kezdete 5.57

Szombat befejezése 6.52

Vasárnap: Tisri 14, október 9. עַרְב סִבּוֹת

Hétfő: Tisri 15, október 10. א' דְּסִבּוֹת

Kedd: Tisri 16, október 11. ב' דְּסִבּוֹת

Szombat: Tisri 20, okt. 15. שַׁבַּת הַחֹהֵל מ' שַׁבַּת

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.18

gyertyagyújtás 5.30

Istentisztelet kezdete 5.47

Szombat befejezése 6.42

Vasárnap: Tisri 21, okt. 16. דְּוִשְׁעָנָה רַבָּה

Hétfő: Tisri 22, október 17. שְׁמִינִי עֶצְרָה

מַזְכֵּיר (Mazkir).

Kedd: Tisri 23, október 18. שְׁמֹחַת תּוֹרָה

Szukosz

A sátoros ünnep szombatján a Prédikátor pesszimiztikus hangú bölcséleti művét olvassuk, ami az őszi hangulatnak megfelelően eszünkbe juttatja az emberélet mulandóságát. Az ember maga is: hivatások hivatása, olyan maga is, mint egy düledező sátor.

Kohelet hosszas elmélkedés és töprengés után mégis optimista konkluzióval végződik. Örvendj ifju az ifjuságodnak, de ne feledd, hogy minden tettedért számot kell adni. Istent félni és parancsolatait teljesíteni: ez minden zsidóember kötelessége. Az ünnep utolsó napja is ennek a gondolatnak jegyében áll és a Szimchász Tóra vig akkordjai is azt hirdetik: „örvendünk és vidámságunk a Tórának, mert ez a mi erőnk és világosságunk.”

A Tóra igazságának tudatában állította önmagáról: ki laj zsisokách mipij záraj. Vagyis: a legtávolabbi nemzedék sem fog elfeledkezni róla sohasem. A Biblia előre jósolja, hogy a zsidó nép széjjelszóródott lesz a népek között, ha az Ur rendelkezéseit nem tartják és tőle elpártolnak. Sajnos, az isteni büntetés évezredek óta elérte bennünket. Üldözöttük vagyunk, de törhetetlen erővel létezzük és dolgozunk az örökkévalóságért.

Kétségbe kellene esnünk a borzasztó szenvedések érzetén s kérdezzük önmagunktól és a világtól: miért kell nekünk ezt a mártírsorsot elviselnünk? S feleletet várunk erre az égő kérdésre. Hiszen nem vagyunk rosszabbak, mint a többi népek és nemzetek. Ellenkezőleg! A talmi erkölcs vallásunk lényegétől távol áll és szinlett humanizmust

sem ismerünk. Könnyű volna a vallási tétel megtartása, ha rögtön jutalom járna érte. Ki volna akkor vallástalan? Mindenki a legjámorabb volna, hiszen a vallásosságért kijárna az egészség, a gazdagság, a boldogság és hosszú élet. Holott a legvallásosabb zsidó is érik csapások, legtöbbször talán még inkább tövisesebb életutja, mint azoké, akik az isteni béklyót lerázni igyekeznek. De van a hívő és vallásos léleknek egy olyan kincse, ami minden mással felér. Ez a betochajn, a „hit” és bizalom abban, hogy minden szenvedésen és megpróbáltatáson túl, a hit mindenkor gyógyírként fog bennünket körül, mint az életet adó örök balzsam.

Amikor az ünnepi mázkir idején emlékezünk elhunytjainkról, akik a hagyományok őrzői voltak, úgy kell gondoljunk rájuk, mint akik boldogabbak és elégedettebbek voltak, mint a mai modern és hitetlen nemzedék. Ők hittek abban, — aminthogy mi is hiszünk — hogy a rejtélyek és titkok az Örökkévalóé. Egy híres író mondotta: A gondolkodó ember legnagyobb boldogsága kikutatni a kikutathatót, de ami kikutathatlan: azt tartjuk tisztelőben. Ez a tisztelőbentartás azután abban kulminál, hogy a magunk és gyermekeink üdvét kockáztatjuk, ha az isteni törvényeket negligáljuk.

Hiába teszik túl magukat egyesek a vallás törvényein, ezzel a zsidógyűlölet nem enyhül, de elvesztik azt a kincset, amit lelki megnyuvásnak nevezünk és amit a százszázalékos zsidó megszerezhet magának. Tartunk mindannyian a gyűlölködések keserű napjaiban revíziót lelkünkben. S ha befelé tekintünk és utána fohászunk, akkor bizunk abban, hogy bejutunk az Ő sátorába, ahol nyugalmat találunk és újra felemeljük fejünket, hogy szembenézhessünk minden gyűlölködéssel és áldozunk majd Szent Nevének...

Dr Feldmann Sámuel, főrabbi.

Lapunk legközelebbi száma a közbeeső ünnepek miatt e hó 21-én jelenik meg.

**SIEMEN
SZAPPAN**

A fürdőszobához
Az arczapoláshoz
A hajápoláshoz

— Dr Perl Aleksandar ügyvéd új címe Beograd, Kralja Aleksandra 12. II. emelet. (Külföldi megbízások. Kereskedelmi-váltó és patentjog. Inkasszó egész Jugoszlávia területén.)

— A palesztinai grandrabbi Prágában. Szeptember 18-án előkelő vendége volt a prágai zsidóságnak. Repülőgépen érkezett Londonból Herzog dr és a repülőtéren többen várták, többek között dr Deutsch főrabbi, a prágai hitközség és a cionista szervezet képviselői. Dacára annak, hogy erre a vasárnapra világszerte böjtnapot rendeltek el, mégis meglátogatta a híres prágai zsidó helyeket a palesztinai grandrabbi, ekit utján felesége is elkísért. Hétfőn reggel tovább utazott a grandrabbi repülőgépen. Tudvalevőleg azért volt a grandrabbi Londonban, hogy a felosztási bizottság előtt leadja vallomását.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Sococ látamögött. Postavámmal szomban
Erdélyben erdélyi konyha!



— ORTH. KÓSER KONYHAMAT Braşov, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38. sz. alá helyeztem át f. évi október 1-től kezdődően. Korona kávéház mellett.

— A zsidó véderő erősödése Palesztinában. Az utóbbi napokban újabb 600 zsidó segédrendőrt állítottak be szolgálatba. Ezek közül 170 zsidó segédrendőr a jeruzsálemi rendőrállomást őrzi, a kormányzói palotát és a jeruzsálemi főpostát. Ezenkívül patrullirozzák a judeai hegyeket és a Jeruzsálem—Jaffa közötti országot. 50 segédrendőr a vízműveket őrzi és a hozzávezető utakat. A tel-avivi polgári gárda 619 emberből áll, míg a zsidó vasuti őrség 320 emberből áll. Az arab védőrség minden vonalon zsidók által lesznek helyettesítve. Jelenleg a zsidó gaffirok összes létszáma 8000 ember.

— Genfi tárgyalások a kivándorlások ügyében. (Genf.) Dr William Jordan, aki Újzéland népszövetségi megbízottja, kijelentette, hogy rendkívül szimpatizál Roosewelt abbéli törekvésével, amely odairányul, hogy egy nemzetközi komitét állítson össze, amely az eviani konferencián irányt mutatott arra, hogy a menekültek ügyét milyen irányban segítse elő. A genfi komitét szívesen dolgozik együtt ezzel az eviani bizottsággal. Eppen e célból ajánlja, hogy alakítsák meg a „Kivándorlások és Települések Nemzetközi Szervezetét”, amely nemcsak a technikai keresztülvitellel, hanem az anyagiak felhozásával is intenzíven foglalkozzék. A nemzetközi munkaügyi hivatal tervezetét dolgoz ki a délamerikai államok részére kívánatos mezőgazdasági elemek kivándorlásának elősegítésére.

— A ZSIDÓ ISKOLAIGAZGATÓKAT ELBOCSÁJTJAK LENGYELORSZÁGBAN IS (Varsó). A lengyelországi zsidó lapok szerint, rendelet jelent meg, amely szerint a zsidó elemi iskolák zsidó igazgatóit felmentik állásukból és keresztény igazgatókkal helyettesítik.

— Bécsi zsidóság kivándorlása. (Wien.) Hivatalos adatok szerint augusztus 21 és 26 között a hitközség 506 kivándorlónak szerzett utlevelet, akiket támogatott is kivándorlásukban. Összesen eddig 6986 személyt intézték el a hitközségnél. Az osztrák utlevelek 1938 végéig érvényesek, azonban újabb engedély kell ahhoz, hogy kiutazzanak. Igazolni kell azt is, ha valaki utlevelet kér, hogy semmiféle adóval nem tartozik és hogy százszázalékos zsidó, mert félzsidókra más rendelkezések vannak érvényben. Itt említjük meg, hogy Grázban 1300 ember jelentkezett eddig kivándorlásra, akikből mostanig 130-an ki is vándoroltak.

Látogassa meg

szőnyegkiállításunkat
új helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu 4.
 Szébbnél szebb perzsaszőnyegek, bel-
 és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítá-
 sok. — Allandó tanfolyam

„ORIENT“

Schulhof Emilné, Oradea, Strada
 Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— Hatay köztársaság. Az alexandretti szandzsák új alkotmányt fogadott el és mostantól kezdve Hatay köztársaságnak nevezik. Az új alkotmány szerint Hatay önálló köztársasággá vált, melynek török többségű lakossága van, de befelé teljesen önálló. A fővárosa, ahol a kormány székel: Antiochia. A nemzetgyűlést négy évre választják, amelynek törvényhozó jogai vannak. Negyven tagja van a nemzetgyűlésnek. Az államfőt öt évenként választják. A végrehajtó bizottság egy elnökből és négy tagból áll, amely felelős a nemzetgyűlésnek. 1500 főből álló rendőrség fog a belső rendre felügyelni. Minden állampolgárnak egyforma jogai vannak. Az új állam zászlaja: fehér félhold és egy csillag vörös mezőben. Tayfour Senkmen-nek hívják az első államfőt. Kijelentette, hogy elve a kemalizmus követése. Hatay köztársaság létesítésével megoldódott az alexandretti szandzsák ügye. Bár még ezzel is a syria államhoz tartozik, de belső struktúrája önálló és szorosban együttműködik a szomszédos török állammal. Az új terület a francia kormány támogatásával és égíse alatt működik.



— Ahogy egy vallásos zsidó látja Kenyát gyarmatot. — Nairobiból, Kenya fővárosából írja egy vallásos zsidó, aki odamekküült Németországból. Kenyában 300 zsidó lakik, nagyrésztük Nairobiban. Csak itt van zsidó hitközség, bár Monbassa-ban és másutt is lakik néhány zsidó család. Nagyrésztük kelet európai és így egymásközött jiddisül beszélnek. Vannak dél-afrikaiak és angol zsidók is. Fiatalemberek jöttek régebben Németországból, családok, csak utóbbi hónapokban. A nairobi hitközség a brit chief-rabbi felügyelete alá tartozik. Csak péntek este és ünnepnapokon van istentisztelet. Nincsen hitközségi alkalmazott, az előimádkozást felváltva végzik. Nincsen sakter, nincsen rabbi és nincsen rituális fűrdő. Tanító, illetőleg melamed sincsen. De van Chevrája és van külön zsidó temetője. Ha fiu születik, a circumciziót egy orvos végzi. Nincsen vallási élet, még a keleti zsidók közt sem. Érzelmileg mind teljes zsidók, vallásilag könnyűek még. Vallásos zsidó nem tud elég tenni a követelményeknek, mert például a templomtól egy órányira van a zsidó telep. Ezt pedig megközelíteni a trópusi nap miatt csaknem lehetetlen.

Budapestre utazók figyelmébe

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrassy-ut 43. szám. Modern konye-
 nyelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák
 folyóvízzel. Kivánatra diétás konyha. Bővebb
 felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné

Kármel-pansio (Andrassy-ut 43)

Telefon: 12-89 67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNAITZNE
 Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

RÁDIÓ

Nem kimondottan „zsidó” téma, de lehetetlen nem konstatálni, hogy micsoda új fejevert kapott a háboru, illetőleg — a béke. Aki az utóbbi hetek eseményeit figyelte, megállapíthatta, hogy minden ember részese lett annak a nagy csatának, amely országok között folyik és még e pillanatban nem is tudjuk, hogyan fog végződni. Voltak zsidók, akik napjuk tekintélyes részét azzal töltötték, hogy hallgatták a rádiót. Hitler kegyetlen recsegését, Chamberlain, Benes és Bonnet emberi, kulturált hangját és Mussolini hangos ágálását.

Hitler úgy beszélt, ahogy kaszárnyákban szoktak. Igaz, hogy a mai Németország egyetlen nagy kaszárnya s első parancsnoka a Führer. A Rajnál megszünt az emberi hang és mindaz, amit civilizatorikus hangnak ismer néhány száz éve a világ. Talán soha nem tudta volna meg a világ mit jelent a „hang”, ha nem olvastuk volna, hogy miképpen ült Roosevelt is a készülék mellett, hogy hallgassa a Führert, aki mindig „egyszóamban” beszélt. De nem hallhatták volna a finomtónusú emberibb megnyilatkozásokat, amint a „jó öreg Chamberlain” good night-ot köszönt a birodalom százmillióinak. A zsidó agynak, a zsidó találékonyságnak, tudományának és zsenialitásának is van szerepe a rádió „feltalálásában”, melyet ezekben a hetekben kisajátított magának a politika. Micsoda párbajok voltak a német—magyar—cseh—angol és francia rádiók között. Egyik percben mondott egy „nagyot” az egyik, egy órára rá már halasztott a cáfolat. Mindent percekben belül tudott meg a világ. Ma mindenki mindent azonnal tud és ennek dacára, soha olyan bizonytalanságban nem éltek az emberi százmilliók, mint épen napjainkban. Majd a történelem fogja megállapítani, hogy a béke megővője volt-e ez a csodálatos emberi találmány vagy a gyűlölet fokozója. Az uszítás volt-e nagyobb benne, vagy a megbékélés békülékeny halk szava.

A rádiót vagy még jobban fogják szeretni ezután, vagy megunják, meggyűlölik majd az emberek. Attól függ, hogy nyugalmat hoz-e vagy örök nyugtalanságot. Egy kétségtelen: az emberi fejlődés, a technika nem a jobb emberi életet készítette eddig elő, hanem a rosszabbat. A repülőgép is, meg a rádió is. Talán a jövő jobb lesz. Ebben kell bizzunk, különben kibírhatalan volna a mai élet!

— Jesivath „Chasam Szófel” (Cluj—Kolozsvár) curatoriuma ezennel tudomására hozza az érdekelteknek, hogy a Glasner Akiba főrabbi ur vezetése alatt álló menzával és internátussal egybekötött jesiva téli szemesztere Ros Chodes Chesvankor megnyílik. Felvétel iránti kérések legkésőbb október 14-ig életkort, előmenetelt és egészségi állapotot igazoló okmányok másolatainak melléklésével alanti címre benyújtandók. Kivánatra részletes prospektust küldünk. Chasam Szofer Jesiva curatoriuma Cluj, Gen. Poetas 28-a.

— Újabb palesztinai hírek. (Tel-Aviv) A Saudi Arabiai királyság londoni követsége dementálja a hirt, mely szerint a király azt ajánlotta volna, hogy tízéves „megnemtámadási” szerződést kössenek a jelenlegi status-quo alapján. — Petah Tikva városi tanácsa engedélyt kapott a kormánytól, hogy 14.000 font adósságát, amely a Barclays Banknál van, kiegyenlítsse és e célból kölcsönt vegyen fel. Az első utas, aki a félig kész repülőtéren leszállt Tel-Avivban, Pinkasz Rutenberg mérnök, a Rutenberg művek igazgatója, aki Haifából érkezett. A repülőtér a Reading villamosműnél fekszik a Jarkon folyó torkolatánál.



— ELJEGYZÉS. Grosinger Olga Galopetri és Sternthal Jenő Szatmár, jegyesek.

— A holland trónörökös nő meglátogatta a zsidó invalidusokat. (Hága.) A „Joodische Invalide”, Amsterdammak az a közismert szociális intézménye, amely 25 évvel ezelőtt létesült azzal a céllal, hogy az öreg és keresetképtelen zsidó férfiak életük alkonyát emberhez méltó milliókban tölthessék. Sikerült a holland zsidó áldozatkészsége folytán annyira fejlesztenie ezt az intézményt, hogy ma már 200 személynek nyújt azylumot és az amsterdami Weesperplein-on a gyémánttőzsdével szemben kibővítette az épületeket. A „Joodische Invalide” intézmény iránt mindenkor nagy érdeklődéssel viseltetett a királyi család, több ízben felkereste és jelentős adományokat juttatott számára. Julian trónörökös nő, aki szüleivel együtt 12 évvel ezelőtt már meglátogatta a holland zsidó ságnak ezt a mintaintézményét a 40 éves jubileum alkalmából Amsterdamban időzve, újra felkereste von Heemstra udvarhölgy és Baud báró kíséretében. A Kessing és I. Gans igazgató fogadták az előkelelőseket. Meglátogatták az intézmény zsanagógáját is, ahol a nagy templom kórusa énekkel fogadta őket. L. H. Saarlouis főrabbi vezetésével kisebb istentisztelet tartottak. A trónörökös nő hosszasan beszélt az ápoltakkal is és megmagyaráztatta magának a berendezkedést az új épületben. Egy vak ápolt szőnyegét elfogadta ajándékképpen. Megkérték a trónörökös nőt, hogy az egyik termet leányáról, Beatrixról nevezhessék el. A holland nemzeti himnusz éneklése után a trónörökös nő elhagyta az épületet a jelenlevő zsidó közönség élénk éljenzése közepette.

— Hirdetmény. Ezennel közhírré tesszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyeletünk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A cluj-i aut. Orth. Izv. Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága.

— Hatvanezer zsidó vándorolt ki eddig Ausztriából. (London.) A „Daily Telegraph” részletes cikksorozat közöl az osztrák zsidóság helyzetéről. A zsidók beköltöztetése a II-ik kerületbe folyton tart még, a többi kerületekből kiköltöztetik őket. Különösen azokból a házakból kell kiköltözzenek, ahol sok árja lakik. Számtalan szegény zsidó család kénytelen beköltözni rokonai házaikhoz. A zsidó lakta házakban folyton gyarapodnak a lakók. Elkeseredett zsidóknak amikor kérdezik, hogy hova költözzenek, az válaszolják: elég nagy a Duna! Különben az osztrák zsidók száma, akik elhagyták az országot az Anschluss óta 60.000 főnyi.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Gyomor-
és bélbetegségek
ellen

GASTRO-D.

Kapható minden
gyógyszertárban
és drogueriában

A nagyünnepek a midras és talmud költészetében

Teremtés s megbocsátás napja az Ujév

Rabbi Eliezer tanítja: Elul hónap huszonötödikén teremtette Isten a világot, ez a teremtés első napja. Tisri elsején, a teremtés hatodik napján, alkotta a Mindenható az embert. Emlékezés napjává ezért rendelte ezt a napot, év elejének ezertette meg.

Ráb, a nagy imaköltő, ujévi imájába ismét a gondolatot szövi bele: Ez a nap alkotásaid kezdete, emléke az első napnak. Országok felett ekkor dönt a világ királya, melyikben duljon kard s melyiket boldogítsa béke, hol pusztítson éhség s hol uralgadjék bőség? A teremtményeken ekkor tekint végig, hogy megemlékezék róluk életre vagy halálra.

Ujév napján támadt az első ember. A nap első órájában Isten tervbe vette, elképzelte, milyen legyen? A második órában megbeszélte tervét a szolgálattelvő angyalokkal. A harmadik órában a föld minden részéből összegyűjtötte az emberi test porát (későbbi iratok tovább szövik a legendát: első teste Babilónia porából, feje Pelasztia porából, végtagjai a világ egyéb tartományainak porából valók voltak.) A negyedik órában keverte, gyurta, az ötödik órában csirában megvonta, a hatodik órában kész volt az ember alakja s talpraállította, a hetedik órában lelket vetett belé, a nyolcadik órában az Éden kertjébe vitte, a kilencedik órában állította a jó és rossz megismerésének fát, a tizedik órában Ádám áthágta a parancsot, a tizenegyedik órában Isten előtt állt ítéletre, a tizenkettedik órában felmentéssel bocsátotta őt el az örök Bíró s mondta neki: *Légy te kedvező előjel, mintakép az időid számára. Amint ítéletre jöttél ma, én és felmentve távoztál, úgy járulnak majd elém utódaid ezen a napon és felmentve távoznak majd színeim előtt. Mikor? A hetedik hónapban, a hónap első napján.*

A VAR ÉPÍTŐJE ISMERI VARAT.

Volt egyszer egy építész, akinek az Isten felvitte a dolgát, úgy hogy szűntének várszuttatták meg.

Építész korában ő tervezte a tartomány várait, a kazamatákat, földalatti üregeket, rejtékhelyeket. Mikor szűntán lett belőle, elhatározta, hogy véget vet a rablók garázdálkodásának abban a tartományban. A gonosztevők ekkor a várak rejtékhelyeire menekültek, elbújtak a földalatti üregekbe, a barlangokba, titkos folyosókba. De a szűntán felhajsoltatta őket és rájuk szólt: ti rablók! én előlem menekültök? hiszen én építettem ezeket a várakat, ismerem minden rejtékhelyüket, minden ki- és bejáratukat, titkos kapuikat, jobban, mint ti!

Isten is így szól a gonoszokhoz: ti rablók! én előlem rejtitek el a gonosszást szívetekbe? én vagyok az, aki az embert alkotottam; ismertek minden rejtékhelyet, minden kamarát és titkos zugot benne, ismerem a szíveteket. „Jaj azoknak, akik mélyen elrejtik a tanácsot az Örökkévaló előtt, hogy bűnösségben legyen a művük és azt mond-

ják: ki lát bennünket, ki tud rólunk?” (Jes. 29, 15). „Én az Örökkévaló kutatom a szívet, vizsgálom a veséket” (Jer. 17, 10).

HIVTALAK, NEM JÖTTETEK.

Karaván ér a vár elé. A várur meghívja az utasokat: jertek be hozzám a várba, ne vándoroljatok a sötét éjszakában, mert sok vadállat és sok rabló leselkedik az erdőben! A karaván nem hallgat ez okos szóra és nem fogadja el a várur meghívását. Tovább utaznak, de rájuk szakad az éjszaka minden félelmével. Megijednek s visszatérnek a vár alá. Döngetik a várkaput, de a várur csak nem nyitja meg. Lekialt hozzájuk a várur: a vár hidját nem szokás éjjel lebocsátani, a várat éjszaka nem szoktuk megnyitni, ilyenkor nem szokás vendéget fogadni! Hivtalak benneteket, nem jöttetek, most nem nyitok kaput. Mikor én akartam, ti nem akartatok, most hogy ti akartok, én nem akarok!

Isten is felhívja Izraelt megtérésre: „*térjete meg, elpártolt gyermekek!*” „*keressétek az Örökkévalót, amikor találta magát!*” Ha meg nem térnek, ha fel nem használják a kedvező pillanatot a bűnbánatra, Isten elhagyja őket, idegen járom alá kerülnek, kegyetlen népek kezére jutnak. Hiába kiáltják azután: „*mért, ó Örökkévaló, állsz Te messziről, huzódol el a szorongás idején.*” Isten mondja: mikor én kívántam, nem hajlottatok szavamra, most, hogy ti kívánjátok, én nem hallgatom rátok. — De ez sem tart örökké. Isten megint kegyelmébe fogadja a megtérő bűnösöket.

MOGBOCSÁTÁS.

Isten mondja: ők a maguk módjára cselekednek, én is a magam módja szerint cselekszem. — Emberek vétkeznek, Isten kegyelmez.

Egy királynak fia megromlott, elzüllött, rossz társaságba keveredett. A király utána küldi a nevelőt s izeni „*térj magadba, fiam, s térj vissza hozzám!*” A királyfi visszaüzeni: ilyen arccal térjek vissza? szegyenkezem előtted s restelek színeid elé lépni. Az atya újra elküld fiához: fiam, lehetséges-e, hogy gyermek az atyjához visszatérni szegyel? Nem-e atyáddhoz térsz, ha hozzám jössz vissza?

Isten is így izen Jeremiás prófétával Izrael fiaihoz, mikor vétkeznek: szólj fiaimnak, térjete magatokba, mutassatok megbánást! Felelik Izrael fiai: ilyen arccal? hiszen „*szegyenünkben fekszünk, elborít bennünket gyalázatunk, mert az Örökkévaló, a mi Istenünk ellen vétkezünk mi és őseink!*” (Jer 3, 25.) Isten újra elküld Izrael fiaihoz: nem-e atyátokhoz, mennybeli édesatyátokhoz tértek meg? Éltetekre fogadom, meg nem tagadlak benneteket, gyermekeimet!

HARSONA ÉS PALMAAG.

A küzdőtéren előbb megfújják a harsonákat, azután belépnek az atléták, ágakkal kezükben.

Izrael zsinagógáiban is előbb megfújják a harsonát — ujév napján, azután pálmaággal kezükben lépnek be sátoros napkor az isten küzdői.

PALMAAG A GYŐZELEM JELE.

Pogányokat, izraelitákat egyaránt ítéletbe szólít engesztelő napon a Mindenható. Mindnyájan Isten elé járulnak ítéletre s a teremtmények nem tudják, ki marad győztes, kit itél ártatlannak s kit bűnösnek az Isten? Kinek törekvését helyesli s kinek erkölcsi felfogását itéli majd el a legfelsőbb Bíró?

Isten azért azt parancsolja Izraelnek: vegyétek kezetekbe a pálmaágot, a győzelem jelét szukkósz napján, hadd tudja meg az egész világ, hogy felmentettek benneteket, hogy ti kerültetek ki győztesen a perből, hogy a ti tisztult erkölcsi világnézeteket helyeslem. „*Ujjonganak akkor az erdő minden fája, mikor eljön, hogy ítéljen a föld felett.*”

SATOR.

Miért építenek Izrael fiai sátrakat? Emlékezésként a csodákra, melyeket a Szent, dicséretessék Ő, mivel velünk, mikor kijötték Egyiptomból. Dicsőség fellegei vették őket körül és alkottak védőtetőt fölöttük. Isten felszólítja Izraelt: építetek sátrakat s tartózkodjatok bennük hét napig, hogy a pusztai csodákra emlékezzetek. S ti ezzel nem valami jót cselekedtek velem, hanem csak tartozásokat teljesítetek: mert én lakoztatalak akkor sátrakban. A pálmaágot is rászátok meg előttem. Ez is tartozás és nem kegyelem részeteke. Mert mikor Egyiptomból kivonultatok, még a hegyeket is megindítottam előttetek: „*a hegyek ugrándoztak, mint kosok, a lombok mint fiatal juhok!*” éneklé a zsoltárköltő.

Jövendő időben is ilyen lesz Izrael nagy szabadságünnepe: „*a hegyek s dombok ujjongásra fakadnak majd előttetek, mind a mező fája összezsapják tenyerüket!*” (Jes. 55, 12).

IZRAEL A NÉPEKÉRT.

Semini áceresz-ig, a sátoros ünnepen át a záróünnepig, a régi Izrael hetven tulkot áldozott. A régi felfogás szerint hetven nemzete volt a világnak és Izrael az ő üdvükért, az ő békéjükért, az ő nyugalmaukért hozta ezt a nagy ünnepi áldozatot.

Ha a világ nemzetei sejtették volna, mily hasznos nekik, mennyi jót szerez nekik Izrael szentélye és áldozata, akkor nem hogy lerombolására törekedtek volna, de várakkal, táborokkal vették volna körül, hogy megőrizték s megvédjék.

IZRAEL A VÁGYAKOZÓ PALMA.

Valamilyen vágyakzás él a pálmában, érzés, mint az ember szívében. Bölcséink regélik: egy pálma állott Chamatanban, Tibériás közelében, amelybe hiába ojtották gyümölcsstermő fának ágait, csak nem akart virágozni, csak nem akart gyümölcsöt teremni.

Mig aztán egy kertész figyelmeztette gazdáját: talán jerikhoi pálmát látott ez a busuló pálma és utána vágyakozik! Elküldtek s jerikhoi pálmából hoztak ágat, ezt ojtották be s ime mindjárt kivirágzott, gyümölcsöt termett.

Ilyen Izrael is: minden vágyakozása, minden reménye és vágyakozása az Örökkévaló!

Talmud a máglyán

Szomoru ünnepi emlékek

Amikor a zsidók ellen bármikor az idők folyamán vérvádat kovácsoltak és üldözték őket, mindenkor akadt egy-egy áruló a zsidóság köréből, aki a legnagyobb üldözője lett a saját fajtájának. Ezek az emberek nem tudták megtalálni boldogulásuk, illetve karrierjük útját a zsidóságban belül, ezért irigységgel kimenekültek a gettófalak közül és az idegen népek szolgálatában akarták megfutni felfelé ivelő éjtelmeiket.

Egy esetet mondunk el, amikor egy zsidó „dezertőr” máglyára hurcoltatta a Talmudot. Ki volt ez a rossz lélek, aki a zsidóságnak keserves szenvedéseket okozott? Reb Eljahu Levitasnak, a középkorban ismert filológusnak unokája volt, aki R. Eljahu Bachurnak is nevezte magát és számos igen értékes munkával gyarapította a zsidó irodalmat, főleg a nyelvészetet. Ennek a kiváló férfinak volt ez a „dezertőr” unokája. Alexandriában született, ott élt és nevelésénél fogva lehetővé vált számára, hogy sokat utazzon, világot lásson és megtanulja más népeknek életét és szokásait. Neki sem tetszett a gettóélet szűk horizontja, de magányosan rótt az országok utait. Lelki harcai voltak, de a zsidósághoz még akkor bű volt.

Valamelyik távoli országban járt-kelt, amikor arról értesült, hogy olaszországi fivére kikeresztelkedett. Nagyon kétségbeesett és azonnal utrakelt, hogy visszatérítse fivérét a végzetes lépéstől, illetőleg visszatérjen a zsidósághoz. De éppen ellenkezője következett be annak, amit remélt. Nem ő térítette vissza fivérét, hanem éppen fordítottja történt. Sikertült fivérének előtte felvázolni a kitérés hasznát és meglepetéssel a karrierjének délibábját, míg alantas terve valóban sikerült és ő is kikeresztelkedett. A keresztségben a Giovanni Salomo Romano Eliano Baptisto nevet vette fel és mint jezsuita azonnal a térítés munkájába fogott. Valóságos nyelvész volt, aki egy keresztény katekizmust szerkesztett héber és arab nyelven.

Fáradhatatlanul rótt az olasz városok uccáit, meglátogatta az elhagyott gettók uccáit és mindenfelé olyan ékesszólással beszélt, hogy ezer meg ezer zsidó fiatalot sikerült letéríteni a zsidóság útjáról és a kereszténység táborába vinni. A rabbi és a hitközhöz ragaszkodó zsidók természetesen félték tőle, óvták gyermekeiket és üldözték, de micsém használt, mert minél jobban üldözték, annál erősebb volt zsidógyűlölete, ami végül egy rettentő terv kidolgozásában és végrehajtásában kulminált.

Akkoriban az antiszemita érzelmű könyvnyomtatók elhatározták, hogy kinyomtatják a Talmudot Olaszországban. Ezek közül különösen az egyik dolgozott élesen, egy ilyen Talmudkiadás, amelyben bizonyos tendencia nyilvánult meg. Amikor a zsidók ezt látták, természetesen kimondták a bojkottot az új Talmudkiadás ellen. A könyvnyomtatónak az az ötlete támadt, hogy felkeresi Giovanni Baptistót, mert tudta róla, hogy zsidógyűlölete féktelen és mindent elérhet általa. Nem is járt rosszul vele. Kapva-kapott az alkalmon, hogy újabb gonosztettel üssön fajtásvérreire. Elhatározták, hogy felkeresik a pápát és valami egészen különlegeset kérnek tőle a zsidók üldözésére.

Igy is történt. 1553 évet írják akkor a keresztény időszámítás szerint, amikor Baptisto és a nyomdász kihallgatáson voltak a pápánál Rómában. A pápa kegyesen meghallgatta őket és elrendelte, hogy máglyákon el kell égetni a Talmud fóliánsait. III. Alios pápa uralkodott akkor és mert zsidóellenes tendenciák nyilvánultak meg akkoriban a pápai udvarnál, készséggel rendelt el ezt a kegyetlen büntetést. A „dezertőr”, a gyűlölködő zsidó elrendelte, hogy ősszel, a zsidó ünnepek kezdetén induljon meg a nagy égetés. Az első máglyát Ros Hasono első napján Rómában állították fel, közel a templomhoz. A katonák végigjárták az összes zsidó lakta házakat és összeszedték a Talmudokat. Aki eltagadta, hogy birtokában van, azt kényszerrel keresztelték meg. Ott dobálták hatalmas halomra a templom közelében és míg a zsidók sírya-jajongva

imádkoztak a templomban, odalátszott a máglya hatalmas füstje.

Ezután heteken át tartott a nagy könyvégetés nemcsak Rómában, hanem az összes olasz városokban, Kippur napján, Szukkosz ünnepének minden napjára esett egy-egy atu-de-té, ahol füstölögve égtek az összeszedett talmudok, a szegény örökké üldözött könyvek, amelyek a tudománynak voltak mindenkor hirdetői.

A zsidók gyűlölete Baptisto irányában oly erős lett, hogy nem bírt tovább ottmaradni kegyetlen tetteinek színhelyén és megkérte a pápát, hogy engedje meg neki az Olaszországból való elvándorlást. El is indult és kikötött szülővárosában, Alexandriában. Ott a zsidók nagy rettegéssel fogadták és ősz anyja egy felhívást adott ki jöttének hírére, amelyben megtagadja renegát fiát s kéri a zsidó testvéreit, hogy ne hallgassanak rá, kerüljék el útjában, mert csak hajt és gyászt hozhat minden házra, ahol megjelenik.

Az öreg anyja fajkiáltása mélyeséges benyomást keltett az alexandriai zsidóság körében, de még a renegátra is, az eltévedt fiúra, ugyannyira, hogy meg sem kezdte tevékenységét ott, aminek főcélja a zsidók térítése lett volna. Elvonult a világ elől, csendes magányban élte le napjait és elhagyatottan halt meg egy kis szegényes szobában.

Igy égették el a szent Talmudot 385 év előtti őszi ünnepnapjain az olasz városokban, egy kitért zsidó kegyetlensége folytán. De mint a Phönix madár újra itt él és virul közöttünk továbbra is és ha százszor üldözi is Mussolini a mai Olaszországban: legyőzni a zsidóságot sohasem fogja...

— Amikor a pápa sirt. (Brüsszel.) A belga rádióleadó vezetője a napokban tért vissza római útjáról s nyilatkozott a pápánál tett kihallgatásáról. Elmondotta, hogy a pápa a zarándokok előtt beszédet mondott, amelyben a legélesebben elítélte az antiszemitizmust. Többek között kijelentette a pápa, hogy az antiszemitizmus nem egyeztethető össze az egyházi tanokkal. Olyan mozgalom, amely csak elítélhető és igaz kereszténynek nem szabad résztvenni benne. Nem is méltó keresztény emberhez, hogy köze legyen a gyűlölködéshez. Szellemi tekintetben valamennyien „szemiták” vagyunk. A belga katolikusok vezetői még hozzáfűzték, hogy amikor a pápa elmondotta beszédét, mely megindultság látszott rajta és amikor beszéde közben azt említtette, hogy a fajgyűlölet mennyi bajt okoz, könnyezett és hangja sírásba fulladt.

Iskola szezonra óriási választékban

Gyermek harisnyák
Gyermek svetterek
Fiu és leányka kötött ruhák
Zsebkendők
Reform nadrágok

és minden kötöttáru
szenzációs olcsón a

LONDON kötődében

— „DURA—IDEAL” AZ UJ RÁDIÓ ELEM. Hazánk legnagyobb és legelőnyösebb ismert elemgyára, a Dura Művek Rt. Timișoara ismét egy hasznos és kellemes meglepetéssel szolgál elemfogyasztóinak és rádiósoknak. Ezen gyár az elemtechnikai legújabb vívmányaként egy újfajta, kivételesen nagy kapacitású elemet konstruált, hozott piacra, amely teljesítő és raktározó képesség tekintetében minden eddig ismert kísérletet jóval felülmúl. Az új elemek

„DURA—IDEAL” néven kerültek forgalomba, formájukban valamivel nagyobbak és speciálisan telegrádiók részére szolgálnak. Ezen elemek rövid ideje vannak a piacon, de már is örökös keresletnek örvendenek. Hogy olvasóink ezen kivételesen nagy teljesítőképességű tájékoztassuk, megemlítjük, hogy kapacitásuk normális igénybevételénél körülbelül 600—800 üzemóra és 20 M. A. megterhelés bírnak el. Kétségen felül áll, hogy az új típus rádiók részére a legideálisabb elem, mely körülményre i. t. olvasóink figyelmét felhívjuk. A Dura—Ideal minden viszontadónál kapható, technikai felvilágosítás készséggel rendelkezésére áll az Uzina Dura S. A. Timișoara.

Huszezer zsidó hagyta a szudéta területet

A szudéta területet teljes számban elhagyta a zsidók. A karlsbadi szép templomot bezárták és kulcsát átadták a városvezetésnek. Több, mint huszezer zsidó lakott ezeken a helyeken, akik beljebb menektek az országba, mert nem akartak hitlen uralom alá kerülni. Roshasonohor már nem volt olyan város a szudéta területen, ahol zsidó minjan lett volna. A költözködésüket magukkal vitték a hitközségek alkalmazottai a templomi kegyzsereket és átadták a prágai zsidó hitközség legfőbb tanácsának megőrzés céljából.

A zsidó újév alkalmából a csehszlovákiai Zsidó Párt táviratot intézett Benes kormányszakállal, amelyben a zsidó legmesszebbmenő lojalitását és áldozatkészségét fejezi ki az állammal szemben. Különben szomoru ünnepe volt a csehszlovákiai zsidóságnak, mert eltekintve az államtragédiájától, minden család szomorkodó hiszen a férfiak bevonultak és távol töltötték az ünnepeket családjuktól. A csapatoknál tábori istentiszteleteket tartottak a nap ünnepeken.

Ötezer főnyi zsidó hadtest alakult Palesztinában

London. A Daily Telegraph értesítése szerint a palesztinai kormány nagyjelentőségű katonai és közbiztonsági intézkedéseket fogantatosított, amelyek a cionista politika nagy sikerének könyvelhetők el. A kormány elmozdította a legtöbb helyen arab rendőröket és helyükbe zsidó rendőröket állított. Ma már Jaffában is zsidó rendőrség tartja fenn a rendet.

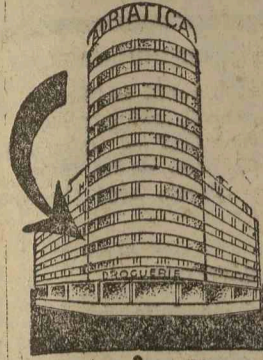
Ötezer főnyi zsidó hadtest alakult az angol palesztinai haderők fennhatósága alatt. A zsidó katonák besorozása, akik hat hét font zsoldot kapnak, megkezdődött. A Jewish Agency táviratilag értesítette az összes Palesztina-hivatalokat, hogy gyűjtsék össze a kivándorlásra jelentkező egyetemeneket, mert valószínűleg engedélyezni fogják nekik nagyobb bevándorlási kvótát.

— MÉRT VEGYÜNK ARTA BUTYKOKAT? Mert kiváló minőségűek és még olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palacoz szálloda mellett.

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘTI

Academiei 1 colț cu
Str. Doamnei
Tel. 545.80.

Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszereket és kozmetika cikkeket. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlin, Patou, Grolie, stb. gyártmányokban.

Kérem kirakataimat megtekinteni és mérsékelt áraitól vétekötelezettség nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR

gyógyszerész

DROGUERIA CARAIMAN

Edelstein M. Dávid:

Carte de Religiuena Mozaica

Az elmúlt napokban jelent meg Edelstein M. Dávidnak, a kitűnő hebraista tankönyvnek harmadik kiadása. Szegényes és hiányos hittanirodalmunknak értékes ajándéka ez a könyv, mely hivatva van a hitoktatást lényegesen megkönnyíteni. Edelstein a könyvét nemcsak javította és bővítette, de lényegesen át is dolgozta. A VI. rész — mely az eddigi kiadásoknál nem szerepelt, felöleli röviden a Birodalom kettéválását. Mint fontos és hasznos újítást említem fel, hogy a könyv összefoglalóan közli Izrael és Juda királyságának uralkodói időrendi táblázatát. Edelstein könyve II-ik részében az ünnepekről közöl összefoglaló táblázatot. A hittankönyv csaknem kétszer oly nagy terjedelmű, mint az eddigi kiadások. Előnye az eddigiekkel szemben, hogy tiszta nyomású és mentes a sajtóhibáktól. Edelstein M. könyve tömör egészet ad úgy, hogy nemcsak elemi, hanem középiskolák alsó osztályaiban és tanonciskolákban is kitűnően alkalmazható. A könyvet izléses kivitelben a Libraria Moravetz Testvérek (Timisoara) hozta ki.

Kaufheii Ernő.

— **Házasság.** Metz József aradi kereskedő szeptember 18-án tartotta esküvőjét Sonnenschein Anikával, a pankolai ker. rabbi leányával. Mátyás Pinkász eneke után Sonnenschein Eliás ker. rabbi megható beszédet intézett a fiatalpárhoz. Az ebédnél a hitközség részéről résztvettek: Herzka Ármin hitk. elnök, dr. Wermes Miklós alelnök, Morvay Dezső titkár, Irányi Mór gondnok, Márton Sándor pénztáros, Haász Miksa f. h. elnök, Siria és Haász Miksáné, a Wizo elnöknője. Szilágyi Imre ref. lelkész emelkedett hangú beszédet intézett az ünneplő gyülekezethez.

— **A görögországi zsidóság helyzete.** (Athén.) A görögországi zsidóság helyzete napról-napra javulóban van. A zsidóság birtokában van teljes állampolgári jogainak. A saloni-i és athéni főbbik minden hivatalos állami ünnepségen résztvesznek és a király minden esetben megszólításával tünteti ki őket. Legutóbb, amikor a király Halkis-ben volt, nyilatkozott a zsidóság vezetői előtt és hangsúlyozta, hogy édesapja, amikor Halkis-ben tartózkodott, egy zsidó házában lakott és ott nagyon otthonosan érezte magát. Az athéni zsidó iskola vizsgái alkalmából a görög trónörökös is résztvett. Általában a megértés és szeretet jellemzi a görög zsidóság helyzetét s a görögössel való viszonyát.

— **Ülést tartott a jeruzsálemi egyetem stockholmi bizottsága.** (Stockholm.) Dr. Wlad. W. Kaplun-Kogan szeptember elején a svéd fővárosba érkezett, hogy a jeruzsálemi egyetem ezévi konferenciáját levezesse. Szeptember közepén prof. Hugo Bergmann, az egyetem rektora előadásokat tartott a stockholmi, upsalai és gotenburgi egyetemeken. Henry Bergson etikájáról és vallásfilozófiájáról beszélt. A svéd közvélemény nagy érdeklődéssel várta az előadókat és prof. M. Ehrenpreis főbbi összehívta a jeruzsálemi egyetem barátainak szövetségét. Ezen résztvettek a dán, norvég és svéd nemzsidó előkelőségek is. Dr. Christian L. Lange oslói tudós, aki a Népszövetségnél képviseli a norvég államot, szintén előadást tartott „Palesztina helyzete a politikában” címen.

— Itt említjük meg, hogy „Board of Governors”, vagyis a jeruzsálemi egyetem vezetői Londonban ülést tartottak. Az egyetem eddigi ténykedéseit és jövőbeni terveit vizsgálták felül. Elhatározták az új klinika felépítését, ahol a gyakorlati orvostudományt fogják tanítani és a tervezett agrikulturális intézet felállítását. Elnökölt: Chaim Weizmann. Résztettek Palesztinából Salman Schocken, Ussiskin, Berl Katznelsohn, prof. Hugo Bergmann, prof. Zondek, Fränkel és Guttman. Amerikából jelen voltak: prof. Libman, dr. Ratnoff, Charles Rosenbloom és S. Finkel. Angliából résztvettek: Viscount Samuel, dr. A. Büchler főbbi, prof. Selig Brodetsky, James de Rothschild és a jeruzsálemi egyetem angliai barátainak elnöke, Sir Philipp Hartog.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. restaurant
București, str. Carol 32. I. emelet

— **Hírek a londoni emigrációs-irodából.** (London.) Lord Winterton, az interguvernementális komiték elnöke ülést tartott, amelyen résztvettek a komiték alelnökei is. Megjelentek az Egyesült-Államok, Franciaország, Hollandia és Brazília képviselői. Az ülésen bemutatkozott a londoni iroda amerikai vezetője, George Rublee. Párisban is folyt megbeszélés Myron C. Taylor, George Rublee és Robert Pell, valamint különböző Amerikai államok képviselői között.

— **A sebisi hitközség eseményei.** Kicsiny, de példás szervezetségű hitközség az aradmegyei sebisi-borossebi község, melynek elnöke Schwartz Emánuel valóban példaadó buzgalommal látja el a legteljesebb önzetlenséggel teendőit. Így az állampolgársági revízió alkalmából minden intézkedést megtett, hogy senkisé maradjon ki, akinek jogosultsága bizonyítható. Minden jótékony célt istápolnak és Erec Jiszroelért is kellő anyagi áldozatokat hoztak. A Roshasonoh ünnepet és a Kippur napját a legnagyobb áhitattal ülte meg a hitközség és érdekes, hogy két főünnep közötti vasárnapon a hitközség tagjai szervezeten látozták a temetőt és minjással imádkoztak a síroknál. A sebisi hitközség példaadó munkát fejt ki, amiért minden elismerést megérdemelt.

Érdekes újítást

vezetett be a Heinrich szappangyár a **SENLASLO** toalett- és fertőtlenítő szappan fogyasztói részére. Ugyanis aki a Senlaslo-szappant csomagoló papírból 12 darabot összegyűjt, az bármelyik szappant árusító üzletben teljesen ingyen kap azokért egy darab azonos nagyságú Senlaslo szappant. Ezen újítás által a közönség szélesebb rétegeiben és nagyobb mértékben fogják megismerni a ma már nélkülözhetetlen Senlaslo szappant, amely amellelt, hogy egytall kellemes illatu piperecikk, **több kiváló orvostanár egybehangzó szakvéleménye szerint tökéletesen fertőtlenít és annak használata megvéd a fertőző betegségek ellen.**

Vidékieknek
postán küldjük,
kérjen prospektust

Modern
Kölcsönkönyvtár

BUCUREȘTI

Cal. Victoriei 50.

— **Budapesti hírek.** A magyarországi lapok közlik azoknak a cégeknek neveit, amelyek a multévi párisi világiállításon dícséretet kaptak. A magyar pavillon sikere olyan nagy volt, hogy hatodik helyet foglalta el a nemzetek sorrendjében. Számos zsidó cég és vállalat van közöttük. — A magyarok nemzetközi világkongresszusán báró Perényi névszerint megemlítette azoknak neveit, akik dícsőséget szereztek a magyar névnek. Ezek között felsorolta Vámbéry Ármint és Stein Aurélt, nagy felfedezőket és Bárány Róbert Nobel-díjas tudóst, Szigeti József és Rubinstein Erna hegedűművészeket, Frisch és Kaufmann Oszkár építészeket. — Dr. Hevesi Ferenc rabbi, az országos rabbiszeminárium professzorának nevezte ki a magyar kultuszminiszter. Elődjé a tanszéken atyja, dr. Hevesi Simon főrabbi volt. — Sátoraljajhelyen, amely mindenkor élénk zsidó centrum volt, többszörös jubileumot tartottak a napokban. A Keszenbaum Márton féle iskola 100 éves jubileumát és a zsinagóga 50 éves fennállásának évfordulóját ünnepelte. Az alapító egyszerű zsidó földmives volt, akinek nem volt gyermeke és mert olthatatlan vágyat érzett a zsidó tudás iránt, amelyben nem volt része, 100.000 forintot hagyott a zsidó iskola céljaira, csak azt kérte, hogy az intézmény nevét viselje. Számos zsidó pedagógus indult el innen karrierje felé, így többek között Heilprin Mihály, a költő, aki Szemere miniszter titkára volt és később Amerikába költözött. Az ünnepségen résztvettek, Debrecen, Gyöngyös, Nyiregyháza és Eger status-quo főbbijai, továbbá a régi tanítványok és befejezésül Roth Samuel főbbi felszentelte az új iskola zászlót.

— **Mikor jelenik meg a Woodhead-jelentés.** A „Great Britain and the East” ismert angol lap írja, hogy a Woodhead-bizottság jelentése már el is készült és igen rövid időn belül nyilvánosságra is fogják hozni. Más oldalról nyert értesülések szerint csak az év vége felé jelenik meg a jelentés. Még számos meggondolást kell mérlegeljenek az illetékesek. Akármilyen is lesz a végső döntés, bizonyos, hogy egyes érdekeltek körében mély csalódást fog okozni. Az arabok még mindig azt hiszik, hogy erőszakosságukkal a maguk javára billenthetik a döntés mérlegén a serpenyőt. Aki azonban ismeri az angolokat, — írja a lap — az tudja jól, hogy ilyen eszközöktől nem hagyja magát terrorizálni.



Hét-ről-hétre

Bécs. — A zsidó cionista ifjusági szervezetek 5000 zsidó ifjút foglalnak magukba, akik valamennyien meg vannak szervezve. A chechaluban egyedül 2371 szervezett tag van. Egy évvel ezelőtt még csupán 800 tagja volt. Az utóbbi időkben az Anschluss óta erősen növekedett számuk. Nagyrésztük 17—20 éves. Vannak kézművesek is közöttük 658-an, 159 fémmunkás, 153 ruházati iparban dolgozók, 71 építész, 69 bormunkás, 42 faiparimunkás, 42 technikus, 37 grafikus, 28 élelmiszeriparban stb. Szeptember elején 383 volt hachsrán, 88 mezőgazdasági kiképzésen és 295 ipari képzés alatt. Grosenzendorfban Bécs mellett farm létesült. Újabb telepek létesítése küszöbön áll.

Lemberg. — Az elmúlt héten három antiszemita zavargás fordult elő a lengbergi egyetemen, számos zsidó diákot megsebesítettek, köztük négyet súlyosan. — A lengyel hatóságok azzal az indoklással, hogy Gdynia határterület, a zsidó lakosságot a kikötővárosból kiutasítja. Összesen eddig 222 zsidót utasítottak ki, közülük olyanokat is, akik már több, mint tíz év óta laknak ebben a lengyel városban. A kiutasítottak felsőbb fórumhoz felebeztek.

Jeruzsálem. — Haifa mellett átkutatott a rendőrség egy zsidó-autóbust és egy koffert talált, amelyben 11 pisztoly és 1200 golyó volt. Az összes utasokat a rendőrségre vitték, amíg megtalálták a börtönd tulajdonosát. — Az arab sajtó két hétre bezúntatta megjelenését önként, mert ezzel akar tiltakozni a sajtócenzura ellen. Benfentesek szerint az igazi ok az, hogy a terroristák nem engedik, hogy a nagy veszteséglistákat közzéadják a lapok. — Shukry Beylagi arab narancsültetvényes lakóházát, autóját és tehercocsiját felgyújtották a banditák és 10.000 fontra becsülik kárát. — A Royal Scots ezred egy közkatonája súlyosan, másik öt katona könnyebben megsebesült egy szárazföldi aknából, amely kocsijuk alatt robbant fel. — A „Polonia” 1071 utassal érkezett Tel-Avivba, ezek között 600 bevándorló. A Jewish Agency bevándorlási departementje intézkedett, hogy minden segítséget megadjanak azon célból, hogy Roshasonoh előtt kihajózzanak, ami sikerült is. — Másnap is érkezett hajó 900 bevándorlóval, összesen 2000 ember hajózott ki a tel-avivi kikötőben. — Roshasonoh éjszakáján egy terrorbanda megtámadta Kfar Chassidim kolóniát. Ghaffirok elkergették a támadókat, miközben Mose Rosenzweig ghaffir lábán megsebesült. — Ramleh rendőrállomását megtámadták terroristák és egy brit rendőrtisztet megöltek. — Jeruzsálem mellett fekvő Beit Jala falut kiakarták rabolni, de a falu lakói közbeléptek és Ali Asbed bandavezért agyonlőtték. — Majdal állomást és a gazai állomás épületeit felgyújtották. Gaza-ban számos gyújtogatás történt, Jerichóban felgyújtották a postaépületet.

London. — A Palesztina felosztási bizottság zárt ülést tartott Londonban, amelyen kihallgatták dr J. Hertz-et, a brit birodalom főrabbiját, dr Izsak Herzog-ot, Palesztina főrabbiját és Rav Meir Berlin-t, a Mizrahi elnökét.

Berlin. — A kiváló zsidó publicista, dr Robert Weltsch, aki a berlini „Jüdische Rundschau”-nak éveken keresztül főszerkesztője volt, repülőgépen Varsón keresztül Palesztinába utazott, ahol véglegesen le fog telepedni. — A „Stürmer” közli, hogy bevonták a berlini Berkmann & Co. zsidó szárnyasimportcég behozatali engedélyét. A „Stürmer” közleményét a következőkkel zárja: „Ezzel az utolsó zsidó importcég a berlini kóser szárnyasgazdaság terén is eltűnt.” — Göbbels propagandaminiszter ellenőrzése alatt álló berlini német operaházban kiadták a legújabb rendeletet, melynek értelmében zsidóknak tilos az operaházat látogatni. A foyer falain a következő felirat látható: „Zsidó látogatók nem kívánatosak” az opera vezetőségének aláírásával.

Stockholm. — Új rendelet jelent meg, mely szabályozza a külföldiek beutazási engedélyét és vizumadási jogát. Előzetes vizum és beutazási engedély szükséges, különben nem lépheti át senkisé a svéd határt. Ez sok német menekültnek nehezíti meg helyzetét, mivel eddig minden vizum nélkül tartózkodhatott svéd területen három hónapig. A rendelkezés annak tudható be, hogy a normálisnál több ember érkezik az utóbbi időben Svédországba.

— A ZSIDÓKÉRDÉS IS NAPIRENDERE KERÜL A HÁROMHATALMI ÉRTEKEZLETEN. Párisban és Londonban levő cionista-szervezetek állandó kapcsolatban vannak illetékes kormánykörökkel a zsidókérdés megoldását illetően. A legközelebbi hetekben három miniszterelnök találkozik a Földközi tengeren egy hajón. Chamberlain, Mussolini és Daladier találkozásánál napirendre kerülnek a Földközi-tenger összes kérdései, a spanyol-probléma és megbízható helyről nyert értesülés szerint a zsidó-kérdés is napirendre kerül. Palesztina-kérdés ugyanis jelentős szerepet játszik Mussolini politikájában és szerves része Anglia és Franciaország közelkeleti politikájának is. Az általános zsidókérdéssel összefüggő palesztinai probléma napirendre való tűzése kedvező megoldást ígért a cionista igényeknek és remélni lehet, hogy ez a találkozás eredményes és hasznos lesz a zsidóság szempontjából is. Ha Mussolini megszünteti az arabok támogatását és beleegyezik Palesztina végleges pacifikálásába, akkor nyugodtan lehet bizni az ország hatalmas fellendülésében és végleges rendezésében.

TIBÉRIÁS VÁROSAT MEGTÁMADTAK A TERRORISTÁK. (Haifa.)

Vasárnap éjszaka váratlan terrorista támadás érte Tibériás városát. Több száz arab terrorista észrevétlenül megközelítette a várost és behatoltak a házakba, ahol asszonyokat, gyermekeket öltek meg. Több épületet és egy zsinagógát felgyújtottak. Egy rendőrpattall megtámadta a visszavonuló arabokat és négy arab elesett, három fogságba került. *Huszonegy halottja van a zsidóságnak, közöttük hat gyermek.* — Haifában egy zsidó mozdonyvezetőt öltek meg. — Egy jaffai ház udvarán pokolgép robbant. Hat arab halt meg. — Egy katonai törvényszék elé került Jakob Kotek nevű zsidót halálra ítélték, mert engedély nélkül munióit tartott magánál. (Egy zsidót halálra ítélnék, amikor önvédelemből fegyvert tart magánál, de a gyermekgyilkoló arabokat futni engedik. Ez Anglia! a szerk. megjegyzése.)

— **Ortodox fiatalembernek vagy tisztviselőnek** butorozott szoba fürdőszobahasználattal, esetleg ellátással is kiadó. London Kötöde.

— **BÉCSBEN, BERLINBEN ZAVARTALAN VOLT AZ ÜNNEP.** Berlinből jelentik: Az összes berlini és bécsi templomok zsufolásig megteltek ajtatoskodókkal. A templom vezetőségek felkérték a zsidókat, hogy halkán mormolják imáikat, nehogy felhívják a közfigyelmet és ima közben megzavartassanak. Arra nem volt nagyon régen példa, hogy a bécsi zsidók ne tudjanak menni a Dunacsatornához „taslich”-hoz, mert nem akartak feltűnést az idén ezzel a felvonulással. Berlinben féltek attól, hogy rendezavarás lesz, de a legteljesebb nyugalomban tudtak ünnepelni. Ugy látszik most nem értek rá a németek a zsidókkal foglalkozni, mert szudéta események voltak előtérben.

— **Még tizennégy személy van a rajkai hajón.** (Budapest.) Több izben megemlékezünk arról, hogy a rajkai hajón lévő burgenlandi menekültek ügyét lassankint likvidálják és egyrésztük már Palesztinába érkezett. Most még 14 zsidó él a híressé vált rajkai hajón, akiknek sorsa bizonytalan. A nagy zsidó szervezetek mindent elkövetnek, hogy ezeket is biztos helyre juttassák, valószínűleg őket is Palesztinába viszik.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA



A LUBLINI RABBI ÉS A REFORMRABBI.

R. Meir Sapiró lublini rabbi találkozott amerikai utján egy reformrabbival, aki gunyolódva kezdte tőle: — Csodarabbi Ön? — mire a lublini rögtönözve felelt: — Én nem, de őnt igenis annyit tartom. — Hogyan? — Csoda, hogy Ön rabbinak nevezi magát...

A LUBLINI ÉS A FELTÁMADÁS.

Ugyancsak a lublini mondotta egyszer: — Csodálnak majd a rabbi a feltámadás után? Mire felelt: — hogy a hívek is feltámadnak, lesz akkor mindannyiunknak hitközsége?

— De mi történik majd, ha a rabbin kívül senki sem lesz érdemes arra az anyahitközségében, hogy feltámadjon? — kérdezték. Mire a lublini így válaszolt:

— Az olyan rabbi, aki nem tudja megával feleltetni a híveit, nem érdemli meg a rabbi nevet.

AMIKOR KÉT ZSIDÓ SZEMBEN ÁLL EGY VÁLASZTÁSON.

Egy hitközségi választás előtti időben, amikor még a szembenálló két párt lehozta egymással mindazt, ami egy ilyen alkalommal lehuzható, ki volt az egyik ellenzéki szónok és kijelentette:

— Nem tudom, miért és mire fel hencseg úgy mi hitközségi elnökünk? Talán a származására büszke? Emlékezem, hogy nem is olyan nagyon régen elnökünk apja még számár által buzott körül val járta a falvakat és árulta a zöldséget. Mire a másik felelt:

— Történetesen jelen volt az aposztrofált elnökünk is, aki rögtön szót kért és a következőket mondotta:

— Igaz az, amit az előttem szóló hangoztatott. Szegény apám valóban számaras kiskocsival járta a környéket. De azóta apám meghalt, a kocsi régen széjjelfeltört, a zöldség is, ki tudja hol van és én már azt hiszem, hogy a számár sincsen meg. De most látom, hogy még él, sőt fel is szólalt ezen a gyűlésen... Tehát nem veszett még el minden, a számár még maradt...

A NAGYÜNNEPEK ELŐTT EGY TEMPLOMÜLÉS KÖRÜLI HARC.

Egy harcias asszony a nagyünnepek előtt hangosan kifakadt, amiért eladták ülését, mielőtt még ő elment volna. Mérgében odakiáltott az ülést kiadó hitközségi vezetőknek:

— Ha olyan férjem volna, mint Ön, mérget tettem volna az ételébe.

Barátunk sem hagyta magát és visszaválaszolta:

— Ha olyan feleségem volna, mint Kegyetlen, már megmérgeztem volna magam.

AMI SZIVBŐL FAKAD...

Rabbi Amram Blum nagy szónok volt, de szíve nem bírta megemészteni a sok eredményt a híveinél. Ezeket sokat bántotta. Egyszer fizetésemelést kért, amit megtagadtak. Akkor így szólott híveikhez:

— Az elutasító határozat nagy örömet és megkönnyítést szerzett nekem. Eddig, ha dorgáltam a híveimet és morálprédikációm hatástalan maradt, furdalt a lelkiismeret? Hátha nem szólok eléggé szívből, mert bölcsseink szerint csak szívből fakadó szó hatol a szívekhez. Most azonban, hogy fizetésemelést kértem tőletek, egy kérdés, amely bizonyára szívből fakadt és mégsem tudtam rátok hatni, most már nyugodt vagyok. Nem bennem van a hiba, hanem ti vagytok keménynyakúak és szívtelenek, akiket nem hat semmi!

A JOGTALAN JOGÁSZ.

Ginsburg báró, a híres orosz zsidó vezértisztviselő beszélt egykor Plehve miniszterelnökkel a zsidók elnyomatásáról. Plehve ingerülten szakította félbe:

— Tartsák vissza a zsidók gyermekeiket a kormány ellen való agitációtól és akkor minden rendben lesz.

— Ez nagyon nehéz feladat — felelte Ginsburg — hogyan magyarázhatom meg egy egyetemi hallgató jogász jelöltnek, hogy Oroszországban nincs joga a zsidóknak.